ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 2,204 — Կ. ՊՈԼԻՍ, 1903 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 15 — 28 — 8 ՇԷՎՎԱԼ 1321 — 15 ՔԵԱՆՈՆԻ ԷՎ՛ 1319 — ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

بوزانتیون
ارمنیجه یومی و سیاسی غزته، صاحب امتیاز و مدیر مسئولی
بوزانت کچیان
مطبعه و اداره خانه سی باب عالی جاده سنده ۲۳-۲۵ نومرولی
دائرهٔ مخصوصه ده در

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ՔՆՆԱԿԱՆ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
Հ. Գ. ՄԷՆԷՎԻՇԵԱՆ ՎՐԴ.Ի "ԱՐԴԻ ԼԵԶՈՒԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ,, ՎՐԱՅ

Բ.

Ֆ. ՕԳՏՈՒԵԼՈՒ ԿԵՐՊԸ.— ՆԱԽ ԾՐԱԳԻՐԸՆ.

Գիսվայնի գիրքը վիճաբանական երկ մ'է։ Նա իր աշխատութիւնը բաժնած է երկու մասի, որոցմէ իւրաքանչիւրը նըպատակ ունի հաստատելու իբրեւ բնարան ընդունած նախադասութիւնը։ Ա. մասի վերնագիրն է. «Լեզուաբանութիւն ու մարդկային սեռի մէկ ծագում ունենալը» և այս խօսքն հաստատելու համար կ'նուիրէ եօթն գլուխ։ Բ. մասով կ'ջանայ բացատրել «Լեզուի ծագումն ու մարդկութեան նախնական վիճակը», զայս ալ հաստատելու համար ունի հինգ գլուխ։

Իւրաքանչիւր գիտական երկ, ինչպէս և Գիսվայնինն ունի իր լաւ խորհուած ու կարգաւորուած ծրագիրը, որով գլխաւոր ու երկրորդական նիւթերը կ'որոշուին, ինչպէս և գլխաւորներու իրարու հետ ունեցած առընթերութիւնը (coordination) և երկրորդականներու՝ գլխաւորի հետ ունեցած ստորադասութիւնը (subordination)։ Ո՛ և է փոփոխութիւն այս յարաբերութեան մէջ, կրնայ ոչ—գիտական խանգարում մը յառաջ բերել. հետեւաբար՝ ներելի չէ։ Հ. Գ. Մ.ի «Արդի լեզուագիտութիւնը» ունի Գիսվայնի գրքի Ա. մասի ծրագիրն ամբողջութեամբ և նոյն կարգով։ Բայց գլխաւոր ու երկրորդական նիւթերու յարաբերութիւնը պահուած չէ, հետեւապէս, Գիսվայնի գիտական շէնքն խախտուած է. բան մը, որ, կարծեմ, ներելի չէ գիտական աշխատութեան մը մէջ։ Ընթերցողն ինքնին պիտի համոզուի ասոր, երբ քով քովի մէջ բերենք հեղինակին և ծանուցողին ծրագիրները։

ՀԱՄԵՄԱՏՈՒԹԻՒՆ ԳԻՍՎԱՅՆԻ ԵՒ Հ. Գ. ՄԷՆԷՎԻՇԵԱՆԻ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒՆ

ԳԻՍՎԱՅՆ.— Ա. ՄԱՍ

Լեզուաբանութիւն և մարդկային սեռի մէկ ծագում ունենալը (Գլխաւոր նիւթ)

Ա. Գլ. Մէ՞կ, թէ շատ լեզուներ։

Բ. Գլ. Լեզուներու ձեւախօսական դասակարգութիւնը։

Ա) Անջատողական լեզուներ.

Բ) Կցողական լեզուներ.

Գ) Հոլովական լեզուներ։

Գ. Գլ. Ձեւախօսական դասերու փոխարձ աղերսը։

1. Անջատողական և կցողական լեզուներ։
2. Ձայնաւորներու ներդաշնակութիւն։
3. Հոլովականութեան զարգացումը։
4. Հոլովակերտութիւնը կցողական լեզուներու մէջ։

Դ. Գլ. Ձեւախօսական դասակարգերն իբր լեզուի զարգացման աստիճաններ։

Ե. Գլ. Լեզուներու ազգաբանական դասակարգութիւնը։

Զ. Գլ. Լեզուներու այլազանութիւնը։

1. Հնչափոխութեան այլ և այլ տեսակները։

Ա) Մարդկային լեզուի հնչումները։

Բ) Ձայնաչրջութիւն։

Գ) Բաղդատական ձայնաչրջութիւն՝ հնչումներու անկում կամ ընդարձակում։

Դ) Ձայնաչրջութեան պատճառները։

2. Նշանակութեան փոփոխութիւն։

Է. Գլ. Լեզուներու ընտանիքներն և լեզուի մէկ ծագում ունենալու խնդիրը։

1. Լեզուներու փոփոխականութիւնը։
2. Հնդեւրոպական ու սեմական լեզուներ։
3. Հնդեւրոպականն ու իր աղերսն Ուրալալտայեան ու միւս լեզուներու ընտանիքներու հետ (*)։

Բ. ՄԱՍ

Լեզուի ծագումն և մարդկութեան նախնական վիճակը...։

Ա—Ե Գլուխ...

Հ. Գ. ՄԷՆԷՎԻՇ.

Ա. Լեզուագիտութիւն և մարդկային սեռի մէկ աղբիւրէ յառաջ գալը։

Մէ՞կ թէ շատ լեզուներ։

Բ. Լեզուաց ձեւախօսական դասակարգութիւնը։

Ա. Անջատողական լեզուներ.

Բ. Կցողական լեզուներ.

Գ. Հոլովական լեզուներ.

Գ. Ձեւախօսական դասերու փոփոխական աղերսը։

Ա. Անջատողական և կցողական լեզուներ։

Բ. Ձայնաւորաց ներդաշնակութիւնը։

Գ. Հոլովականութեան զարգացումը։

Դ. Կցողական լեզուաց մէջ հոլովակերտ կազմութիւններ։

Դ. Ձեւախօսական դասակարգերն իբր լեզուի զարգացման աստիճաններ։

Ե. Լեզուաց ազգաբանական դասակարգութիւնը։

1. Լեզուակազմութեան առաջին ձեւը։ Միավանկութիւն կամ միավանկ լեզուներ։ Անջատողական լեզուներ։
2. Լեզուակազմութեան երկրորդ ձեւը։ Կցում կամ կցողութիւն։ Կցողական լեզուներ։
3. Լեզուակազմութեան երրորդ ձեւը։ Հոլովականութիւն կամ հոլովական լեզուներ։

Զ. Լեզուաց այլազանութիւնը։

Ա. Հնչափոխութեան այլ և այլ տեսակները։

Ա. Մարդկային լեզուի հնչումները։

Բ. Ձայնաչրջութիւն։

Գ. Յարաբերական ձայնաչրջութիւն, նուազում, ձայնի զարգացում։

Դ. Հնչափոխութեան պատճառները։

Բ. Նշանակութեան փոփոխութիւն։

Ե. Լեզուացեղերն և լեզուի մէկ ծագում ունենալու խնդիրը։

Ինչպէս կ'տեսնուի, Գիսվայն իր գրքին առաջին մասը նուիրած է հաստատելու թէ «կարելի՛ է լեզուի զարգացումին սկզբունքներու հիման վրայ ընդունիլ, թէ համայն մարդկութեան՝ իրենց կազմութեամբ ու բառամթերքով իրարմէ այսքան շատ տարբերուող լեզուները մէ՛կ միակ նախալեզուէ կ'ծագին» (էջ 11)։ Հետեւաբար, բոլոր գլուխները նուիրուած են այս գլխաւոր խնդրին. ուրեմն ստորադաս են։ Այն ինչ Հ. Գ. Վ. ընդունած է զայն իբրեւ անկախ հատուած մը, որուն իբրեւ համեմատ նշանակած է միւս հատուածները։ Գիսվայն այս խնդիրն ապացուցանելու համար լեզուաբանութեան զանազան մասերէ առեր է միայն այն երեւոյթներն և ան ալ ա՛յնքան՝ որքան որ բաւական կը համարուի հաստատելու այս հարցը։ Այն ինչ Հ. Գ. Մ.ի իբրեւ անկախ հատուածներ ընդունելով՝ իր մէջ բերած բացատրութիւնները, որք ամբողջութեամբ ալ չեն առնուած, անկատար են ու թերի։

(*)—Այս եօթն գլուխներն իրարու համակարգ ըլլալով՝ ստորադաս են գլխաւոր նիւթին։

Լեզուներու ազգաբանական դասակարգութիւնը, որ Ե. Գլուխի պարունակութեան բաժանումի սկզբունքն է, փոխած է Հ. Գ. Մ.։ Գիսվայն այս Գլուխին համար առանձին հատուածներու ստորաբաժանում չունի։ Իր բաժանումի սկզբունքն է ազգաբանականը, ոչ թէ «Լեզուի կազմութիւնը», ինչպէս ըրած է Հ. Գ. Մ.։ Գիսվայն կ'ըսէ. «Ազգաբանական բաժանումին համար կ'ընդունուի ցեղագրական (ազգագրական—Ethnologische) հիմք մը և ասոր համաձայն կ'որոշուին հետեւեալ լեզուընտանիքները կամ լեզուաբանները», կ'թուէ Ա. Ափրիկեան գաղին ցեղի լեզուներ, ևն.։ Այս բաժանումին թիւն է 12 և վերջին ԺԲ.րդը Կովկասեան ցեղի լեզուներ։ Հ. Գ. Մ.ի ըմբռնումը կ'տարբերի Գիսվայնի՝ ազգագրութեան վրայ ունեցած ըմբռնումէն։ Գիսվայն ազգագրութիւնը ըսելով կ'հասկնայ մարդկային ցեղերու բաժանումն այնպէս՝ ինչպէս ազգագրական գիտութիւնը կ'ընդունի, այն է Ափրիկեան գաղին ցեղ, Բանտու, Նեգրոս, Պապուա, Աւստրալեան, Մալայօ—Պոլինեզեան, Դրաւիտեան, Ամերիկեան, Արկտեան, Մոնկոլեան, Նուբեան և վերջապէս Կովկասեան ցեղեր։ Այն ինչ Հ. Գ. Մ. կ'ըսէ. «Լեզուաց խումբերը չնկարագրած, կրնանք զգալի օրինակաւ մը մենք, լեզուաց իրարմէ բաժնուիլը, և ազգագրական օրինակաւ մը, քանի որ ազգաբանական դասակարգութեան հիմն ալ ազգագրութիւնն է։

Ենթադրենք ընտանիք մը.

Ա. Բ.
հայր մայր
կ'ունենան զաւակներ
Ա. Բ.
Գ. Դ. Ե. Զ.
զաւակներ ....»

Եւ այսպէս կ'շարունակէ ճիւղաւորումը։ Հ. Գ. Մ.ի այս ճիւղաւորումի օրինակն բռնելով չունի Գիսվայն, որովհետեւ ազգագրութիւն չէ։ Ուստի Հ. Գ. Մ. կա՛մ այս Ե.րդ գլուխի վերնագիրը փոխելու էր կա՛մ Գիսվայնի բաժանումին հաւատարիմ պիտի մնար։ Անկերպ և անիմաստ կ'մնայ նաև էջ 83ի վրայ «Յաջորդ տողերու մէջ պիտի ջանանք լեզուաց ցեղաբանական դասակարգութիւնը ուրուագծել»։ Քանի որ ինք կ'նշանակէ Լեզուներն իրենց կազմութեան երեք ձեւերուն կարգաւ, որ է անջատողական, կցողական և հոլովական, ուրեմն ոչ—ցեղաբանական։

Այսպէս ուրեմն կ'տեսնենք, թէ Հ. Գ. Մ. հետեւելով Գիսվայնի գիտական գործին, հաւատարիմ չէ մնացեր անոր ծրագրին, մանաւանդ որ իր ըրած փոփոխութիւնն ալ բնաւ չարդարանար գիտական հայեցակէտով։

ԵՐԿՐՈՐԴ՝ ՊԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԵՆԷՆ

Նոյնպէս ոչ—գիտական ուղղութեամբ օգտուած է նաև Գիսվայնի գրքի պարունակութենէն, որովհետեւ նախ կրճատուած են այնպիսի հատուածներ, որք անհրաժեշտ են իր փաստարանած սկզբունքներն հասկնալու համար, երկրորդ՝ խմբագրուած են այնպիսի պարբերութիւններ, որք Գիսվայնի ըսածին կ'հակասեն և սխալ են լեզուաբանօրէն։ Նախ տեսնենք թարգմանաբար օգտուելու կերպն ընդհանրապէս։ Ընթերցողներուն համեմատելու դիւրութիւն տալու համար թարգմանաբար մէջ կ'բերենք Գիսվայնի գրքին «Ներածութիւն» և առաջին հատուածը. քովը դնելով Հ. Գ. Մ.ի խմբագրածը։ Այնուհետեւ միայն պիտի խօսինք սխալ խմբագրուած պարբերութիւններուն վրայ։

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

ԳԻՍՎԱՅՆ

Այն գիտութիւններու շարքին մէջ, զորս մեր դարը (ԺԹ *) զարգացուց, համեմատական լեզուաբանութիւնն ամէն պարագայի մէջ խիստ կարեւոր տեղ մը կ'գրաւէ։ Ընդհանուր լեզուներու համեմատութիւնը կ'ծագի Լէյբնիցէն, սակայն իր համայնամիտ հանճարին տրամադրութեան տակ դեռ ևս չէին գտնուեր այն միջոցները, որոնք լեզուներու յօրինուածական խմբումն ու վերլուծութիւնը հնարաւոր դարձնէին։ Պէտք էր դեռ ևս գտնուէր այն խօսորագոյցը, որով մարդ կարենար լեզուներու անդամազննական շէնքը քննել. որովհետեւ մասերու յատուկ զննութիւնը միայն կարելի կ'դարձնէ հաստատել հիմնական սկզբունքները, որոնց միջոցով նիւթի խառնիխուռն զանգուածը կարգի կ'բերուի և այսպէս գիտութեան կարգը կ'բարձրացուի։

Արդէն ասկէ առաջ ալ գաղտնիք մը չէր, որ օրկ. սեմական, ռոմանական, գերմանական և ուրիշ լեզուներէն իւրաքանչիւրը մէկ մէկ ընտանիքական ցեղ (sippe) կ'կազմեն, սակայն ոչ ոք կ'կարծէր թէ գերմաններէնն ու լատիներէնն իրարու առաւել մերձաւոր ցեղակից կրնային ըլլալ, քան թէ օրինակ՝ յունարէնն ու եբրայերէնը։ Ընդհանուրի կարծիքով այս բոլոր լեզուներն ընդհանուր նախալեզուի մը շառաւիղներն (ընձիւղներն) կամ այլասերումներն էին և ասոր համաձայն ալ կը կարծուէր թէ գերմաններէն ու ֆրանսերէնը նոյն աղերսակցութեան մէջ կ'գտնուին իրարու հետ, ինչ աղերս որ ունին չինարէնն ու լատիներէնը։

Անցեալ դարու (ԺԸ) երկրորդ կէսին կատարուած երկու գիտական ստացումներն հարթեցին՝ լեզուներն յօրինուածօրէն խմբելու ճամբան, առանց՝ եթէ կարելի է այսպէս ըսել, արշալոյսն եղան Գիտութեան այս նոր ճիւղին։

Այս ստացումներէն առաջինն է այն յայտնութիւնը թէ Հնդկական հին նուիրական լեզուն ցեղակից է յոյն ու լատին լեզուներու։

Հ. Գ. ՄԷՆԷՎԻՇԵԱՆ

Բոլոր լեզուներն իրարու հետ համեմատելու գաղափարն արդէն Լայբնից (Leibnitz) գերմանացի փիլիսոփան ունեցաւ, երբ համաշխարհական լեզու մը հնարելու գաղափարն կ'ծառայէր (1666ին). բայց իր բազմակողմանի հանճարը չէր կըրնար այն ժամանակները գտնել այն յատկանիշները, որոցմով կարելի ըլլար լեզուները յօրինուածական (սիստեմատիկական) խմբերու վերածել։

Լեզուաց անդամազննական շէնքը քննելու կարեւոր ոսկեհակն ու խօսորագոյցը դեռ հնարուած չէր. վասն զի միայն մասնական յատկութիւններ ճշգրիտ քննելով կարելի է ձեռք բերուած ծանօթութիւններն հիմնական սկզբանց վերածել, և բովանդակ բառական գանձն ազատելով իր խառնակութենէն, յօրինուածութեան մը բերել և գիտութիւն անուանել։

Հին ժամանակներն ալ, ստոյգ է, գաղտնիք մը չէր, օրինակի աղագաւ, թէ սեմական, ռոմանական, գերմանական, ևն. լեզուներն առանձինն ընտանեկան ցեղեր ըլլալու նշաններ ունին. բայց ոչ ոք կրցած էր մտքէն իսկ անցընել թէ գերմաններէնը խնամի ըլլայ հայերէնի, հայերէնը՝ յունարէնի, յունարէնը՝ պարսկերէնի, ևն., և յունարէնն՝ եբրայականին։ Ընդհանուր կարծիքն էր թէ այս լեզուներն հասարակաց նախալեզուի մը շառաւիղները կամ այլասերումներն են, և գաղղիերէնն ու գերմաներէնը նոյն յարաբերութիւնն ունին իրարու, ինչ որ լատիներէնն ու չինարէնն ունին։

Անցեալ դարուն մէջերն երկու գիւտ եղան, որոց շնորհիւը լեզուներն յօրինուածական խմբերու տակ ամփոփելու ճանապարհն հարթուեցաւ. կամ թէ ըսենք՝ այն երկու գիւտերն՝ այս նոր գիտութեան առաւօտ արշալոյսն եղան։

Առաջինն է այն գիւտն որով Հնդկաստանի նուիրական լեզուին (սանսկրիտ), և յունարէնի ու լատիներէնի մէջ խնամութիւն մը նշմարուեցաւ։

Ա. ԽԱՉԱՏՐԵԱՆ

(*).— Փակագծուած դարաթիւերը մենք աւելցուցինք։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ս. ԾՆՈՒՆԴԸ ԱՆԳԼԻԱՅ ՄԷՋ

Անցեալ տարի, Ս. Ծնունդի տօնին առջի օրը, Լոնտոնի բարեսէր մարմին մը ուտելիք, վառելիք և մանկանց համար խաղալիկ կ'բաշխէր Թաղին ծանօթ աղքատներուն տուները։ Բաշխումը լմննալու վրայ էր, երբ պաշտօնեան վիճեց որ սենեակ առ սենեակ աղքատներու վարձատրուող մեծ շէնքի մը ամէնէն վերի յարկին ալ սենեակ մը կար ուր պէտք էր այցելել։ Տխրատեսիլ սանդուխներու երկար շարքէ մը վեր մագլցելով, դուռ մը զարկաւ։ Մանկական ձայն մը պատասխանեց ներսէն. «[illegible]»։ Քանի մը վայրկենէն, դուռը բացուեցաւ, և լոյսին մէջ երեւցաւ սիրուն մանկուկ մը, վեցամեայ աղջիկ մը, սպիտակ գիշերազգեստով։ Ոսկեգոյն գանգուր մազերը բոլորած էին հրեշտակի գլխի մը շուրջը։ Հոն այն սենեակին մէջ կ'ննջէին ուրիշ երկու փոքրիկներ, իբր չորս տարու մանչ մը, և պզտիկ պէպէք մը, որուն վրայ աղէկ մը ծածկեց աղջնակը, մանչուն ալ պատուիրելով՝ «Սիրունիկ մանչուկս, վրադ աղէկ գոցելու ես, գիտե՞ս,» ինչպէս շատ հեղ լսած էր մայրիկէն. յետոյ դարձաւ այցելուին ընդունելու։ Մայրն հոն չէր։ Կար կարելով կ'ապրէր և կ'ապրեցնէր իր մանկիկները, և այն գիշերը դուրսն էր դեռ, կարած կարերուն դրամը գանձելու համար։ Այցելուն հարցուց թէ աղջիկը բան մը գիտէ՞ր Սանդա Քլօզի վրայ (Ս. Նիկողայոս, որ մանուկները կ'ուրախացնէ Ծնունդի գիշերը։)—«Այո, գիտեմ, բայց մայրս ըսաւ որ այս տարի պիտի չգայ մեզի։»— Սենեկին մէջ ո՛չ ուտելիք կար անանկ գիշեր մը, ո՛չ վառելիք, բայց սենեակը շատ մաքուր էր։ Տղոց վրան գլուխը նոր չէր, բայց ամէն կողմ շատ լաւ կարկտուած էր։—«Ծօնի և ես ուշի ուշով մտիկ ըրինք Սանդա Քլօզի գալը լսելու համար, և մեզի անանկ եկաւ որ ծխնելոյզէն վար կ'սուլէր, անանկ չէ՞, Ծօնի»։—Ծօնի, փոքրիկ մանչը, այս պահուս արթնցած էր, և կլոր աչքերը խոշոր բացած, հաւանութեան նշան տուաւ գլուխովը։

Այցելուն այն ատեն ծանոյց թէ Սանդա Քլօզն այս տարի ո՛չ թէ ծխնելոյզէն այլ փողոցէն պիտի գայ, և յարեց թէ իր սայլը փողոցին դուռը կ'սպասէ։ Հարցուց աղջիկին թէ խաղալիկ մը կ'ուզէ՞, եթէ գտնուի սայլին մէջ. աղջիկը շատ ուրախացաւ.— «Այո՛, այո՛,» պօռաց հառանդառն, բայց քիչ ետքն ինքզինքին գալով, «Ո՛չ, շնորհակալ եմ, Տիկին, ես հիմա մեծցած եմ, բայց պէպէքը կ'ուզէ։»— Ա՛լ ասոր վրայ կրնայ երեւակայուիլ տեսարանը, երբ ծրար ծրարի ետեւէ վարէն վեր եկաւ, և սեղանին վրայ շարուեցաւ։ Աղջիկն ու մանչն ուրախութենէն կ'ցատկռտէին, և պէպէքն անգամ ոտք հանեցին որ ան ալ պարէ իրենց հետ։ Հազա մա՛յրը, որ գտած դրամովը ուտելիք ճարած, քիչ ետքն համնելով, իր զաւակներուն ուրախութենէն կարծես խելքը պիտի թռցնէր։ Անանկ օրով, հայրը բացակայ էր, գործ ճարելու գացած էր ուրիշ տեղ։ Պարկեշտ գործաւորը գործ գտաւ վերջապէս, և այս Ծնունդին իր ընտանիքն այլ եւս կարօտ չէր ողորմութեան։ (Մօրնինկ Բօստ.)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

որ հրատարակուեցաւ այս Շաբաթ օր, Դեկտ. 13.

ՄՈՒՏՔ ԵՒ ԵԼՔ 1902 ՅՆՎՐ. ԻԷՆ ԴԵԿՏ. 31 (*)

ՄՈՒՏՔ

		Ղրշ.	Ղրշ.
Կալուածք	Կալուածք	86,266	
	Պարտէզի վարձք	3,456	
	Ջիթաստան	2,310	
	Պարտէզի միւլքի վարձք	500	92,532
Վագըֆի հասոյթ			5,559
Նպաստ. Կառավարութեան (հաց և միս)			372,125
Թօշակ Մալիէի			23,421
Տարեկան մշտնջենական կտակ			3,004
Արհեստ. վարժարանի խնամակալութեան նպաստ 600 ոսկի			64,800
Պահանջներու տոկոս			86,400
Արժէթղթոց կտրոններէ և խնթամի տոկոս			3,467
Մոմատան շահ			23,932
Ծնցոտատան հասոյթ			3,303
Սնկասի թուղթի հասոյթ			27,605
Դպրոցական տետրակներու կնքում			20
Օրացոյցի հասոյթ	Պարզ	56,362	
	Ընդարձակ	42,647	99,010
Անցագրատուն			14,652
Նշանտուութիւն			18,015
Եկեղեցեաց և Հաստատութեանս գանձանակներէ			20,826
Եկեղեցեաց պնակներէ			23,453
Առտնին գանձանակներէ			9,881
Ս. Փրկչի մատ-րան հասոյթք	Բանկայ	3,054	
	Թաղմանուէր	3,261	6,315
Տօնական այցելութեանց փոխարէն			9,311
Ծաղկեպսակ յուղարկաւորութեանց			52,093
Ծաղկեփունջ հարսանեաց			24,639
Տարեկան նուագահանդէս			94,414
Թօշակք պատսպարելոց	Ծերոց	5,546	
	Ցիմարաց	49,605	
	Որբոց	9,318	
	Հիւանդաց	32,901	97,370
Մտից տուրք հիւանդաց			19,955
Ցեկասս տուրք			3,396
Դրամական նուէրներ	Բաժանորդագրութիւն	4,215	
	Միանուագ	168,182	
	Տարեկան հանգանակութիւն	24,515	196,912
Նիւթական նուէրներ			52,686
Զանազան հասոյթ			7,142
Անատմարանի հասոյթ			1,259
Որբանոցի արհեստանոցաց շահ			21,048
Դրամական շահ			3,022
Աւանդք ննջեցելոց			892
«Փունջ» գրքի հասոյթ			163
Կանկառանոցի հասոյթ			4,744
Ձեռագործի հասոյթ			154
			1,487,586

ԵԼՔ

Սնունդ			543,803
Լուսաւորութիւն, լուացք և վառելանիւթք			91,092
Հանդերձեղէն	Մաշած	101,077	
	Նորոգութիւն	606	101,684
Դեղօրայք			37,274
Որբանոցի պաշտօնէից ամսականք և դպրոցական պիտոյք			89,593
Պաշտօնէութեան ամսականք			267,204
Կարասիք	Հինցած	10,148	
	Նորոգութիւն	7,600	17,748
Շինութիւնք և Նորոգութիւնք	Հիւանդ.ի	32,180	
	Ս.Յակոբայ	229	32,409
Զանազան ծախք (սովորական և պատահական ծախքեր)			66,702
Տպագրական ծախք			3,989
Փրանկեկաց ծախք			1,434
Վարձք Հողաբարձութեան գրասենեկի			2,778
Կալուածական ծախք և Նորոգութիւնք			27,105
Կալուածական տուրք			14,416
Ապահովագրութիւն կալուածոց և Հաստատութեանս			9,789
Անցագրատան ամսական			6,000
Վճարելի կտակ			1,250
Բժշկական և վիրաբուժական պիտոյք			7,764
Ցառկացեալ ամսականք			12,726
Գանձանակաց համար տասանորդ			4,684
Վագըֆի համար տասանորդ և ծախք			1,500
Բաժանորդագրութեան հաւաքչին			480
Նշանտուութեան ծախք			2,736
Զէն ու շահ			9,275

(*).— Կոտորակները զանց առնուած են լրագրիս մէջ։

ԳՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (1)

ԿՆՈՋԱԿԱՆ ՍԻՐՏԵՐ

ՍՕՖԻԱ

Ա.

Վարագոյրն իջած էր մէկ հարուածով, ինչպէս կ'ըլլայ փոքր թատրոններու մէջ, ուր այս գործողութիւնը կ'կատարուի երկաթեայ օղակներու մէջ անցած երկու չուաններով։ Քանի մը ծափերէ ետքը, միջնարարն սկսաւ։ Ապրիլ էր, և գոց սրահին մէջ մթնոլորտը շնչահեղձ կ'ըլլար։ Քարիւղի կանթեղները քիչ կ'վառէին ու թեթեւ շոգիով մը կ'լեցնէին օդը։ Վերնատան ստահակներն հանած էին իրենց վերարկուներն և շապիկով կ'կենային։ Սրահը կ'պարպուէր և հին անցքերուն մէջ կ'պտտէր ջրավաճառը, որուն ներկայութիւնը կ'իմացուէր իր միօրինակ ձայնէն և անիսոնի կծու հոտէն։ Օթեակներուն մէջ, Տիկինները, կամ մանաւանդ կիները, զի ազնուապետական դասէն ներկայացուցիչ չկար, իրենց հովահարները կ'շարժէին։ Օթեակներու յաճախորդներն այն գիշեր բաղկացած էին երկու երեք քաղքենի ընտանիքներէ,—որք գոհարեղէններով պճնուած և կերպարանք յատուկ մետաքսեայ զգեստներ հագած էին—, թաղապետական պաշտօնեայէ մը, իր նոյնան տարազով, իր կնոջ հետ Օբէրայի թատրոնը գացած օրագրողի մը զաւակներէն, Տնօրէնին քոյրերէն որք ձրի և սովորական հանդիսատեսներն էին, Անգլիացիներու խումբէ մը, ճերմակ կտաւէ զգեստներ հագած, և վերջապէս խորհրդաւոր երիտասարդէ մը, իր օթեակին մէջ առանձին, որ ներկայացումը մտիկ կ'ընէր, կռնակը բեմին դարձուցած, ձեռնոցապատ ձեռքին ետեւի կողմն յօրանջելով։ Դիտակ չկար։ Ծաղրելի պիտի ըլլար 3 մէտր հեռուէն դիտակ գործածել։ Երաժշտապետը, խեղճ մարդ մը որ 30 սու կ'առնէր մէկ գիշերը, իր առջեւ դրուած հին մագաղաթները կը թղթատէր, միեւնոյն ատեն սխալ ակնարկ մը ձգելով իր պաշտօնակից ութ բրոֆէսորներուն վրայ, որք 65 սանդիմէն մինչեւ 1 ֆրանք օրական կ'առնէին։ Բեմին վրայ, վայրկեան մը դադար։ Տաքութիւնը սոսկալի էր։ Այն դերասանուհին որ հարուստ և բարեգործ կնոջ մը դերը կ'կատարէր, հանած էր իր կեղծամը որուն վրայ կար ծաղիկներով և հանգոյցներով ծանրաբեռնուած գլխարկ մը, և կեցած էր իր ճերմակ մազերով, զի բարի կինն 50 ի կ'մօտենար։ Տօննա Բարմէլա, սիրուհիի դեր կատարող դերասանուհին, վեր վար կ'պտտէր, սեւ մետաքսէ զգեստովը հովահարելով։ Իր քառորդ նշանաւոր,—վասն զի ընդունած և խզած էր 19 ամուսնութիւններ—, գացած էր կեռասի օշարակ բերել իրեն։ Բոլիչինէլ, նրբանցքին մէջ նստած, սեւ մոմագօծ կտաւէ իր խոշոր դիմակն հանած էր աւելի լաւ շնչելու համար և մոխրագոյն բուրդէ իր գլխարկով կ'հովահրուէր։ Բոլիչինէլ կ'երազէր, և մարդ չէր զարմանար, վասն զի շատ երիտասարդ էր։ Կարելի չէր գուշակել աղէկ կամ գէշ ըլլալը։ Բոլիչինէլ իր մազերուն վրայ և գլխարկին տակը կ'կրէ սեւ բուրդէ նեղ գտակ մը, վանականներուն դրամէն աւելի մեծ, որ բոլոր գլուխը կ'ծածկէ։ Դէմքին վըրայ, մինչեւ բերանը, սեւ դիմակ մը։ Մարմինը շըջապատուած է ճերմակ կըտաւով մը, որ լայն ծալքեր ունի, և լայն թեւեր որք մատներուն վրայ կ'իջնեն, և ճերմակ լայն տաբատով մը, որ մոխրագոյն կերպասէ կօշիկները կ'ծածկէ։ Բոլիչինէլին կ'երեւան միայն դունչին մէկ մասը, վիզն և ձեռքերը։ Անկարելի է ճանչնալ զայն։ Բայց հասարակութիւնը կ'սիրէ Բոլիչինէլը, իբրեւ երկրին մէկ փառքը, և գրեթէ երբեք չաշխատիր գիտնալ իրեն տակ պարտկուած դէմքն որոշել։ Իրեն համար, Բոլիչինէլ մարդ մը չէ։ Բոլիչինէլ ուրիշի մը նմանող անձնաւորութիւն մը չէ։ Դեր մը, նկարագիր մը, երեւոյթ մը, ժողովրդային, փիլիսոփայական ոգին է, իտէալ անձնաւորութիւն է, որ հարաւաբնակի խառնուածքը կը մարմնաւորէ, վերջապէս ամէն բան է, բայց ի անհատէ մը։ Անունը գիտեն, իրաւ է, բայց դէմքը չեն ճանչնար։ Սակայն, կրնամ հաւաստել ձեզ թէ Կաէթան Սգարաչէ գեղեցկութեան տիպար համարելի էր իր սեւ ու գանգուր մազերով, իր վառվռուն աչքերով և իր ճերմակ մորթով որ կնոջ մը մորթին կ'նմանէր։ Դիւցազնական էակ մը չէր։ Բարձր զգացումներ ունեցող անձ մ'ալ չէր։ Բայց ոսկի սիրտ մ'ունէր և հաւատարմօրէն կ'պահպանէր ժառանգականութիւնը։ Իր ընտանիքին մէջ, երեք սերունդներէ ի վեր, Բոլիչինէլ կ'ըլլային, հայրութեամբ, սովորութեամբ, արիւնի փոխանցմամբ, ինչպէս ժառանգական հիւանդութիւնները։ Երբ տղայ մը ծնէր, չէին մտածեր անոր ասպարէզ մը ընտրել։ Իր սրնհասը պատրաստ էր։ Ճերմակ զգեստը պիտի հագնէր և մարդիկը պիտի զուարճացնէր ամէն գիշեր։ Յոգնեցուցիչ աշխատութիւն մ'էր, նուազ փառաւոր, նուազ հասութաբեր, բայց Սգարաչէներու քաջի և նեղ հոգիին մէջ ընդվզում չէր ըլլար այս անիրաւութեան դէմ։ Առանց խոնարհ, քաղաքավար, զուարթ, անփառասէր մարդեր էին, հաւատարիմ թատրոնին ուր ծնած էին և ուր պիտի մեռնէին, անձնուէր իրենց հասարակութեան, անոր քմայքներուն դէմ զայրանալու անկարող, զայն շողոքորթելու, զբօսցնելու, անոր ամենափոքր քմայքները գոհացնելու միշտ պատրաստ։ Տղան դպրոց կ'երթար, կարդալ գրել կ'սորվէր, քանի մը ընդհանուր ծանօթութիւններ կ'առնէր, բայց գիշերները կ'անցընէր կողմանոցներու մէջ, դերասանները մտիկ ընելով։ 16 տարեկանին, արդէն պզտիկ դերեր կ'կատարէր։ 20 տարեկանին, կը յաջորդէր իր հօր երբ անիկա հիւանդ ըլլար, և անոր մեռնելէն ետքը, ինք ալ իր կարգին Բոլիչինէլ կ'ըլլար։ Այս ամէնը, կանոնաւորապէս, առանց վարանելու, առանց անտարբերութեան, պարտաւորութեան մը, ճակատագրի մը պէս։ Այսպէս ըրած էր Կաէթան Սգարաչէ։ Ասոր վրայ աւելցուցէք որ բնական վառվռուն ուշիմութեան մը շնորհիւ օգտակար կ'ըլլար իտալական կատակերգութիւնները վերածելով նաբոլիական բարբառի, և կատակերգութիւններ գրելով ուր ո՛չ սրամտութիւն կ'պակսէր ոչ ճարտարութիւն։ Ընտիր կտոր մը չէր գրուածը, բայց այս փոքրիկ թատրոնին ունկնդիրներուն համար աւելի քան բաւականին աղէկ էր։ Կաէթան, իբր դերասան, գլխաւոր էր, աշխոյժ, հաճելի ձայնով, զոր գիտէր լաւ գործածել։ Հայրը կանուխ մեռաւ, և ինք, իբր միամօր զաւակ, յաջորդեց անոր։ Աղէկ կ'խօսէր, բնականէն զուարթ էր, ուստի հաճելի եղաւ հասարակութեան։ Իր արհեստն անհաճոյ չէր իրեն, ընդհակառակն, կ'կատարէր մասնաւոր հաճոյքով մը։ Բարձր մտածումներ չունէր արուեստին վրայ, դերասաններու պաշտօնին կամ կոչումին վրայ, դերի մը մեկնութեան, արտայայտութեան վրայ, արդի կամ հին դպրոցին վրայ։ Սակայն կ'հասկնար որ թատրոնին հեկոյները ժողովրդի զաւակներ էին, որք կ'աշխատէին, կ'նեղուէին, և երբ քանի մը փարա աւելի ունենան, թատրոն կ'երթան քրքիջի մը մէջ մոռնալու համար կեանքի տագնապութիւնները։ Ուստի հաճոյք կ'զգար մխիթարելու, զուարճացնելու։

ՏԻԿԻՆ ՄԱԹԻԼՏ ՍԵՐԱՕ

(Շար.) Թարգմ. ԺԻՐԱՅՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
Կ Ա Ռ Ա Վ Ա Ր Ա Կ Ա Ն Մ Ա Տ Յ Ա Ն
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՆԱԽԱՀԱՇԻՎ ԳՈՒՄԱՐԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
Վ Ճ Ռ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԳՈՒՄԱՐԱԿԱՆ

Հ Ա Շ Վ Ե Տ Վ Ո Ւ Թ Յ Ա Ն

1903 ԹՎԱԿԱՆԻ

Հ Ա Ս Տ Ա Տ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր Ի

Ա. Ա. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆԸ

Պալատի աստիճան տրուեցաւ Պետական Խորհրդոյ օրէնսդիր ճիւղին անդամ Ճէլալէտտին պէյի, և Տրապիզոնի նահանգին կուսակալի օգնական Վակըֆի էֆ.ի։ Ուլայի Ա. աստիճան Մալիւմաթ և Սէրվէթ լրագրաց խմբագիրներէն Մահսուս էֆ.ի և Եանեայի նահանգին Տէֆթէրտար Եավէր էֆ.ի։ Ուլայի Բ. աստիճան՝ Ելմտական պաշտօնատան համարակալութեան դիւանի վճարմանց ճիւղին գիր—տնօրէն Խամիլ էֆ.ի։ Միւթէմայիզի աստիճան՝ Կայսերական Պալատան ծածկագրական դիւանի քարտուղար Մուսթաֆա էֆ.ի և Խասան պէյի։

—Վանայ նահանգին հեռագրական ու թղթատարական Ա. Տնօրէն անուանուեցաւ Պաղտատի նահանգին հեռագրական և թղթատարական նախորդ Ա. Տնօրէն Շէվքէթ էֆ. և Ափրիկեան Տրիպոլւոյ թղթատարական Ա. Տնօրէն Հալէպի քննիչ Ապպաս էֆ.։

—Մէնթէշէի կառավարիչ անուանուեցաւ Գիրգ—Քիլիսէի կառավարիչ Ֆէրիտ փաշա, որուն յաջորդեց Մէնթէշէի կառավարիչ Ղալիպ փաշա։

Մամուրէթ—իւլ—Համիտ (Մալաթ) Գայմագամ անուանուեցաւ Մծբինի նախորդ Գայմագամ Խայրի էֆ.։ Իսքիլիպի (Քասթէմունի) Գայմագամ՝ Ալի Հիլմի էֆ.։

Միւնէճճիմ—Պաշը անուանուեցաւ Կ. Պոլսոյ դատաւորին օգնական Մէհմէտ Արիֆ էֆ. և Որբերու ընչից մատակարարութեան ժողովին անդամ անուանուեցաւ Սաըտ էֆ.։

—Ականակուռ Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Կայսերական Անձնական Գանձուն նախարար Վէհպի(?) Սագըզ Յովհաննէս էֆ.ի։ Ականակուռ Օսմանիյէ՝ Կայսերական մասնաւոր թիկնապահ Ֆէրիգ Մէհմէտ և Ֆէհիմ փաշաներուն։

Ա. Մէճիտիյէ՝ Միւլի Աշիրէթին պետ և Համիտիյէ հեծելազօրաց 41րդ գունդին հրամանատար Միրլիվա Իպրահիմ փաշայի։

Բ. կարգի Շէֆգաթ՝ Եպարքոսական խորհրդական Թէվֆիգ փաշայի հարսին, կայսերական թիկնապահ և ծովային Ֆէրիգ Վասըֆ փաշայի աղջկան՝ Տիկին Հօրսի և Օր. Աանէ Վասըֆի։

Հիճազի երկաթուղւոյ ոսկի չքանշան տրուեցաւ Սելանիկի կուսակալ Հասան Ֆէհմի փաշայի։

Իմթիազի ոսկի և արծաթ չքանշան՝ Վերաքննիչ Ատեանի առևտրական ճիւղին նախագահ Արիֆ պէյի, և Իմթիազի ոսկի չքանշան Հանրօգուտ շինութեանց նախարարութեան վիճակագրական դիւանի Տնօրէն Բօղոս էֆ. Եաղըճեանի։

ԲՆՆԻՉ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ.—Կայսերական նահանգներու տնտեսական վիճակը քննելու համար, Պոլսէն ղրկուած քննիչ մարմիններէն ոմանք իրենց պաշտօնն աւարտած և արդէն վերադարձած են, ոմանք ալ կա'մ աւարտած են և կամ աւարտելու վրայ են։ Բարձր. Մեծ—Եպարքոսն ազդարարեց ձեռնհաս պաշտօնատան՝ հարկ եղած զեկուցումն ընել, որպէս զի իրենց պաշտօնն աւարտողները Պոլիս վերադառնան, աւելորդ ծախքերէ զգուշանալու համար։

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ 8 հրետանի ([illegible]) ապսպրանք(?) Բինդամօթ(?) յանձնարարած էր Քրուփի գործարանին։ Սոյն Բինդամօթներու շինութիւնն աւարտած ըլլալով, Բարձրագոյն հրամանաւ, փորձերը Գերմանիոյ մէջ պիտի կատարուին հոն գտնուող օսմ. սպաներուն ներկայութեամբ։

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ.—Ֆրանսական Տեղ— լրագիրն ևս կ'հաստատէ թէ, կ'ըսէ Սաղ—(?), աւազակախումբերուն ասպատակած գաւառակներուն մէջ խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնը վերահաստատուած են, զանազան գիւղերու մէջ 3000ի չափ հրկիզեալ տուներ նորոգուած են, և կարօտեալներուն դրամական մեծաքանակ նպաստ կ'բաշխուի։ Ռուսիկան—զինուորներու գունդերուն վերակազմութիւնն ալ աւարտած է։

—Ախթէպօլիի, Միտիայի, Իինէ—Ատայի և Լիւլէպուրկազի կարօտ բնակիչներուն ի նպաստ հանգանակութեան գումարը 782,466½ ղշ.ի յանգած է։

—Ռումէլիի նահանգներու օսմ. զօրաց ձմեռնային պէտքերուն ի նպաստ դրամական հանգանակութեան գումարն հասած է 655,234½ ղշ.ի։

—Օսմ. ծառայութեան մէջ ընդունուած երկու Շուէտացի և չորս Պելժիացի սպաներուն պաշտօնավայրերն որոշուած են։ Մէկ Շուէտացի և մէկ Պելժիացի սպայ Սելանիկ, երկու Պելժիացի Մանաստըր, և մէկ Շուէտացի և մէկ Պելժիացի սպայ ալ Քոսովայի մէջ պիտի պաշտօնավարեն։ Սելանիկ գտնուող օտար սպաներն արդէն ձեռնարկած են իրենց պաշտօնին, և անցեալ Դշ. օր այցելած են բոլոր պահակատեղիները։

—Սելանիկի նահանգէն Եուվան Մելէնֆոն(?), որ իր համախոհներուն հետ աւազակներուն յարած էր, վերջերս զղջալով վերադարձեր և Կայսերական գթութեան ապաւիներ է։

—Սելանիկէ կ'ծանուցուի թէ զինուորական ու ոստիկանական բազմաթիւ շրջուն ջոկատներ Սելանիկի նահանգին մէջ պտոյտներ կատարելով, ոչ մէկ տեղ աւազակի հանդիպեր են։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—Պուլկարիոյ Օսմ. Քօմիսէր Ալի Ֆէրուխ պէյ և Թէհրանի Օսմ. դեսպան Շէմսէտտին պէյ Շբ. օր Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցան Արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Նաում փաշայի հետ։

—Սերպիական դեսպան Մ. Սիմիչ Շբ. օր Բ. Դուռն երթալով, այցելութիւն տուաւ Բարձր. Մեծ—Եպարքոսին, Ներքին և Արտաքին գործոց նախարարներուն։

—Հոլլէնտ և Սերպ դեսպանները Շբ. օր Ֆէնէր երթալով, այցելութիւն տուին Յունաց Պատրիարքին։

—Կրօնական գործոց վերատեսչի օգնական Պէհճա(?) պէյ ևս Շբ. օր տեսակցութիւն մ'ունեցաւ Տ. Եօաքիմ Գ.ի հետ։

—Գերման դեսպանն երէկ տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարարին հետ, անոր ապարանքն երթալով։

ԵՂԵՌՆԱԳՈՐԾ ԱՏԵԱՆԸ Շբ. օր 15 տարի տաժանակիր աշխատութեան դատապարտեց Նէճաթի անուն չարագործ մը, որ անցեալ Դեկտ. 29ին Սկիւտարի մէջ ռէվոլվէրով փորձած էր սպաննել Մուհիէտտին պէյը։

—Նոյնպէս 15 տարի տաժանակիր աշխատութեան դատապարտուեցաւ Ֆայիգ պէյ, որ անցեալ Մայիս 16ին ռէվոլվէրով զարկած սպաննած էր իր հոմանուհին Լէյլան։

ՑՈՐԵՆԻ ԴՐԱՄԸ.—Պոլսոյ Առևտրական Սենեկի պաշտօնաթերթը կ'ծանուցանէ թէ «Էքիթաալ» Ամերիկեան Ընկերութիւնը բանակցութեան մտած է Քանատայի, Անգլ. Հնդկաստանի, Արժանթինի, Աւստրիոյ և Ռումանիոյ հետ, արմտիքի արտադրիչներուն միջև հողային բերքերու և մանաւանդ ցորենի Դրըստ մը կազմելու համար։ Այս ընկերութեան կ'անդամակցին 38,000 ագարակատէրներ կամ երկրագործներ, որոցմէ 36,500ը ընդունած են Դրըստի առաջարկը։ Ընկերութիւնն այժմ Ռուսիոյ ելմտական և երկրագործական նախարարին դիմած է, յայտնելով թէ եթէ Ռուսիոյ ագարակատէրներէն 5000ը ցորենի Դրըստին միանան, միջազգային հրապարակներուն վրայ, ցորենի վաճառման նուազագոյն գինը կարելի է ապահովել բուտը (13 օխա) 1 րուպլ 20 կոպէկի։ Այս ընկերութեան կանոնագրութիւնք դեռ ծանօթ չեն, բայց Դրըստին մասնակցողներն այժմէն հրաւէր ստացած են 13.75 ֆր.էն պակաս չծախել ցորենին հարիւրալիտրը։ Ամէն տարի, Սէնթքայլին(?) մասնակցող երկիրներուն ներկայացուցիչներն ընդհ. ժողով մը պիտի գումարեն, յաջորդ տարեշրջանին համար, ցորենին նուազագոյն գինը սահմանելու։ (Մեր համոզումն է որ ցորենի վրայ Դըրըստ չի կրնար ըլլալ։ Ծ. ԽՄԲ.)

ՄԵՏԱՔՍԻ ԵՒ ԽՈԶԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ.—Մետաքսի և խոզակի հրապարակը տակաւին չէ կրցած ստանալ իր ողևորութիւնը։ Լիոնի մէջ, ներկարաններու տէրերուն և գործաւորներու միջև տիրող անհամաձայնութիւնն ալ նպաստ աւելցած է Մնոնդի(?) և Ամանոսի(?) տուներուն մէջ տիրող անգործութեան վրայ։ Մարսիլիոյ մէջ ալ գործ չկայ։ Նոյեմ. 30ին Մարսիլիոյ հրապարակին խոզակի ամբողջն էր 951,650 քիլօ ընդդէմ 605,300ի (1902)։ Ասոր 130,000ը Սուրիոյ դեղին տեսակ է, ի գին 11.75 ֆր.ի։ Լիոնի մէջ գիներն են, Պրուսա—Պաղտատի խամ մետաքս՝ 46 ֆր., Սուրիա՝ 47—50 ֆր.։ Սուրիոյ Օրկէնսին՝ 53—54 ֆր.։

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ Վարչական Խորհուրդը ձեռնհաս պաշտօնարանէն արտօնութիւն խնդրած է, օտար շոգենաւային ընկերութեանց նման, Մարմարայի ծովեզերքները շոգենաւ բանեցնելու, ի մէջ այլոց Մուտանիա, Նիկոմիդիա, Սիլիվրի, Ռոտոսթօ, Պանտըրմա, ևն։ Կ'ըսէ թէ առևտրական և հանրօգուտ շինութեանց նախարարութիւնը Շիրքէթի առաջարկը բանաւոր գտնելով, ըստ այնմ տեղեկագրած է Բ. Դրան։

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԻՍ.—Երէկ պարսկական դեսպանատան մէջ տեղի ունեցաւ պարսկական վարժարանի և հիւանդանոցին ի նպաստ նուագահանդէսը, աւանդական շքեղութեամբ։ Դեսպանատան դահլիճները գեղեցկապէս զարդարուած էին, պարսկական նրբահիւս գորգերու և ճարտարարուեստ շալերու պերճ ցուցադրութեամբ։ Մայրաքաղաքիս ամէն կողմերէն 500էն աւելի երևելի հանդիսականներ ժամադիր եղած էին։ Ներկայից մէջ ի մէջ այլոց, կ'երևէին հոլանտական և շուէտական դեսպանները, Սև Լեռան գործակատարը, պուլկար գործակատարը, Տիկին Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, Տէր և Տիկին Միքայէլ էֆ. Յակոբեան, Տէր և Տիկին Ռօպէր էֆ. Եաղըճեան, Տէր և Տիկին Մարթէն էֆ. Յակոբեան, Տէր և Տիկին Սիմոն էֆ. Գայսէրլեան, Տէր և Տիկին Վահան էֆ. Էսաեան, Աղեքսանդր էֆ. Փանոսեան, Աստուածատուր էֆ. Հօրենց և այլք։ Հիւրամեծարի պաշտօն կ'կատարէին Ա. Թարգման Յովհաննէս Խան, Բ. Թարգման Գրիգոր Խան Շամանճեան, Տօքթ. Սամուէլ էֆ. Լայլաճեան և դեսպանատան միւս պաշտօնատարք։ Նուագահանդէսին ճոխ յայտագիրը մեծ յաջողութեամբ գործադրուեցաւ ծանօթ արուեստագէտներու և արուեստագիտուհիներու կողմէ, որք դաշնակի, ջութակի և զանազան նուագարաններու վրայ ածեցին նշանաւոր երգահաններու ընտիր կտորները։ Հանդիսականները ճոխ շքասեղանով մը պատուասիրուեցան։ Այս նուագահանդէսին մէջ պարսիկ արուեստագէտի մը երևումը ճշմարիտ անակնկալ մ'եղաւ հանդիսականներուն համար։ Դեսպանատան պաշտօնատարներէն Հիւսէյին Խան արևելեան զանազան նուագարաններու վրայ ածեց պարսկական յուզիչ եղանակներ որք մեծ հաճոյութեամբ ունկնդրուեցան։

ՁԻՒՆ.—Անցեալ շաբթու, Ուշագի և Աֆիոն—Գարահիսարի մէջ, և Դոնիզլի նահանգին զանազան կողմերը մեծաքանակ ձիւն տեղացեր է։

ՅԱՐՁԱԿՈՒՄ.—Մալիէի արկղակալներէն Հասան էֆ. նախընթաց իրիկուն, ժամ 11½ին միջոցները, Սիւլէյմանիէի կողմը յարձակում կրեց երկու անծանօթներու կողմէ, որք ծեծեցին զայն և դրամապանակը յափշտակեցին, որ 4 ոսկի և քանի մը ղշ. կ'պարունակէր։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ նախարար Ջիհնի(?) փաշա անձնական պատճառներու պատճառաւ երէկ չկրցաւ ներկայ ըլլալ Նախարարաց Խորհրդոյ նիստին։

ԳԱՃԻՐԻԼԻ Ռուս ընդհ. հիւպատոս Մ. Մաքսիմով ռուսահպատակներու առևտրական նոր դաշնագրի մը համար բանակցութիւն կ'կատարէ։

ՄԱՀՄՈՒՏԻԷԻ հինցած ու փտած շոգենաւերը պիտի ծախուին, և անոնց արդիւնքով նոր շոգենաւեր պիտի գնուին։ Հաշիւ եղած է թէ այս վաճառումէն 32 հազար ոսկի պիտի գոյանայ, որուն վրայ 20,000 ևս աւելցնելով, Մահմուտէ երկու շոգենաւ շինել պիտի տայ։

ՊԵՐԼԻՆԷՆ կ'գրեն թէ Անատոլուի երկաթուղւոյ ընկերութիւնը, Բիւլի մէջ, Հայտարի գործարանին երեք շոգենաւ յանձնարարեց, Հայտար փաշայի և կամուրջի միջև բանեցնելու համար։

ԻԶՄԻՐԻ մէջ երկու Հայեր, կօշկակար Յարութիւն և կաղապարիչ Յովհաննէս, միևնոյն աղջկան սիրահարած ըլլալով, իրարու դէմ խոր թշնամութիւն մը կը տածէին։ Յարութիւն անցեալ օր կ'փորձէ իր ախոյեանին տունն հրկիզել։ Թաղին կառատուներէն մին քարիւղով կ'թրջէ, և լուցկիով բոցավառելէ վերջ, Յովհաննէսի տանը մէջ կ'նետէ։ Հէք կառատուն չարաչար կ'այրի, սակայն տունն անվնաս կը մնայ։ Ոստիկանութիւնը ձերբակալած է չարագործը։

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ ՎՈՍՓՈՐԻ ՄԷՋ

Ինչպէս մեր Շբ. օրուան թիւով ծանուցինք, Շբ. առաւօտ ժամ 4ին միջոցները, Անատոլու Հիսարի բացերը, ռուսական Ազով շոգենաւին և Մահսուսէի Մէքքէ շոգենաւին միջև աղետալի ընդհարում մը պատահեցաւ, հետևեալ պարագաներուն մէջ։ Մէքքէ շոգենաւը, որ ուխտաւոր փոխադրելու յատկացուած էր, Շբ. առաւօտ ժամ 3ին Նաւահանգստէն մեկնած էր, Դավագ(?) երթալու և [illegible] համար։ Ռուսական Ազով շոգենաւն ալ Օտեսայէ կուգար, մօտէն հետևելով նոյն ընկերութեան Սվիէթ շոգենաւին, որ քարիւղ բեռցած էր։ Սվիէթ և Մէքքէ Անատոլու Հիսարի առջև զիրար կ'դիմաւորեն։ Ռուսական շոգենաւը սուլելով, ըստ սովորութեան կ'իմացնէ Մէքքէի թէ իր գլուխը դէպի եւրոպական եզերքը պիտի դարձնէ։ Այն ատեն Մէքքէ շոգենաւն ալ իր գլուխը դէպի եւրոպական եզերքը կ'դարձնէ, և երկու շոգենաւերը քով քովի կ'անցնին։ Բայց Ազով շոգենաւը, որ Սվիէթի ետևէն կուգար, փոխանակ ըստ կանոնի անոր ճամբուն հետևելու, իր նախորդ ուղղութիւնը կ'շարունակէ, որով Մէքքէ և Ազով յանկարծ դէմ առ դէմ կուգան և ընդհարումն անխուսափելի կը դառնայ։ Մէքքէի նաւապետը թէև կը փորձէ իր շոգենաւին նոր ուղղութիւն մը տալ և ընդհարման առաջքն առնել, բայց անկարելի կ'ըլլայ, և երկու շոգենաւերուն առաջակողմերը սոսկալի ուժգնութեամբ իրարու կ'զարնուին, որուն հետևանօք Ազով իր ձախ կողին վրայ կ'ստանայ ահագին խրամատ մը, երկու մէտր երկայնութեամբ և աւելի քան մէկ մէտր լայնութեամբ, որմէ ջուրերն կ'սկսին ներս խուժել։ Մէքքէի ցռուկը կ'մտնէ Ազովի կողը, և ինքն ալ ոչ նուազ կ'վնասուի։ Երկու շոգենաւերը պահ մը իրարու վրայ ծանրանալէ վերջ, նաւապետներուն ձեռք առած միջոցներուն շնորհիւ իրարմէ կ'զատուին։ Անատոլու Հիսարի բնակիչներն ընդհարումը լսելով, ծովեզերք կ'վազեն և թիակներով և աղաղակներով նշան կուտան երկու արկածեալ շոգենաւերուն որ դէպի ծովեզերք յառաջանան, ծանծաղուտին մէջ խրելու համար։ Միւս կողմէ Անատոլու Հիսարի Թուրք, Հայ և Յոյն ձկնորսներն իրենց խոշոր նաւակներով օգնութեան կ'փութան Ազովի, որուն առաջակողմը ջուրին ծանրութենէն սկսած էր ընկղմիլ։ Ազովի մէջ գտնուող 53 Պոլսեցի և Կովկասցի ուխտաւորներն և իրենց գոյքերը նաւակներով ցամաք հանուեցան։ Ազովի նաւապետն հասկնալով որ շոգենաւը պիտի ընկղմի, դէպի ցամաք վարեց զայն և Կէօք Սուի հեղեղատին ծանծաղուտին մէջ խրեցոյց։ Նաւահանգիստի Վարչութիւնն և ռուս շոգենաւային ընկերութիւնը, արկածին լուրն առնելուն պէս, նաւածիգ շոգենաւեր և քարշանաւեր ղրկեցին արկածին վայրը։ Մէքքէ շոգենաւը իր ցռուկին վնասուելուն պատճառաւ չկրցաւ իր ճամբան շարունակել, և ետ դառնալով Սէլիմիյէ զօրանոցին առջև խարսխեց։ Ծովային նախարարութիւնը Շբ. օր սպաներու միջոցաւ քննել տուաւ խրամատը Մէքքէի, որ երէկ առաւօտ Ոսկեղջիւր մտաւ նորոգուելու համար։ Ռուս շոգենաւային ընկերութիւնն ալ Ազովի բեռն և ջուրը պարպել կուտայ, շոգենաւին խրամատը սուզակներու միջոցաւ նորոգել տալու համար։ Առաջակողմի մթերանոցը (ամպար) միայն ջուրով լեցուած է, բայց մեքենաները չեն վնասուած։

—Ծովային նախարարութիւնը բողոքագիր մ'ուղղեց ձեռնհաս դատարանին, որով ռուսական շոգենաւին նաւապետէն հատուցում կ'պահանջէ Մէքքէի կրած վնասին համար, որ 8000 ոսկիի գումար մը ենթադրուած է։ Բողոքագրին պատճէններն ըստ օրէնի հաղորդուեցան Ռուս շոգենաւային ընկերութեան և հիւպատոսարանին։ Միւս կողմէ ռուսական շոգենաւային ընկերութիւնն ալ հատուցում կը պահանջէ ծովային նախարարութենէն, Ազովի կրած վնասին համար, ընդհարման պատասխանատուութիւնը Մէքքէի նաւապետին վերագրելով։

—Մօնիթէօռ, տեղեկագրի մը համաձայն, հետևեալ կերպով կ'պատմէ ընդհարումը.— Ռուսական Ազով շոգենաւին ետևէն կուգար, շատ մօտէն, Սվիէթ շոգենաւը, որ ուզեց անոր առաջակողմէն անցնիլ։ Ազով դէպ ի ձախ դարձաւ, առատ անցք տալու համար Սվիէթի։ Բայց նոյն պահուն Մէքքէ, որ հակառակ կողմէն կուգար, յանկարծ անոր դէմն ելաւ, ասիական եզերքին և Սվիէթի մէջտեղը։ Ազով երկիցս սուլեց Մէքքէի, իմաց տալով իր շարժումը դէպ ի ձախ, բայց տեսնելով որ Մէքքէ իր ազդարարութիւնն ի նկատ չառներ, կանգ առաւ, նկատելով որ կա'մ Մէքքէի վրայ պիտի իյնար որ իր ձախ կողմին վրայ կուգար, և կա'մ Սվիէթի վրայ, որ իր առաջակողմէն կ'անցնէր։ Ընդհարումը սակայն անխուսափելի եղաւ, թէև երկու նաւապետներն ալ վերջին պահուն փորձեցին նոր ուղղութիւն մը տալ իրենց ղեկերուն։

—Արկածեալ Ազով շոգենաւը 2500 թօնօ տարողութիւն ունի և 1867ին շինուած է Անգլիոյ մէջ։ Եշ. օր Օտեսայէ մեկնած էր, և Վառնա ու Պուրկազ հանդիպելէ վերջ, մայրաքաղաքս կուգար։ 53 ճամբորդ ունէր, որոցմէ մին կին։ Սապահ կ'ըսէ թէ այս Ազով շոգենաւն է որ ասկէ 17—18 տարի առաջ Մէսաժըրի Բրովանս(?) շոգենաւին զարնուելով, Պոլսոյ Նաւահանգստին մէջ ընկղմած էր զայն։

—Մէքքէ շոգենաւը Մահսուսէի ամէնէն խոշոր ու գեղեցիկ շոգենաւերէն մին է, և գեր—գնդապետ Թահիր պէյի հրամատարութեան ներքև կ'գտնուի։ Այժմ Ոսկեղջիւր մտած է, և իր նորոգութիւնը 15 օր պիտի տևէ։

—Ուրիշ երկու ընդհարումներ.— Շբ. օր Պոլսոյ Նաւահանգստին մէջ ուրիշ երկու ընդհարումներ ալ պատահեցան, բայց առանց ծանր հետևանքի։ Ռումանական Եաշի շոգենաւը, որ Սև Ծովէն կուգար, Գըզ—Գուլէսիի առջև խարսխած անգլիական «Ծօն Մօրիսօն» շոգենաւին վրայ ինկաւ, [illegible]քին պատճառաւ, և ետևի կողմէն թեթևապէս վնասուեցաւ։ Եաշի երէկ իր [illegible] կ'նորոգէր։

—Նոյնպէս Լօյտի Ապոլլօ շոգենաւն որ Սալը—Բազարի առջևէն մեկնած էր Սև Ծով երթալու համար, Գըզ—Գուլէսիի առջևէն անցած պահուն, անգլիական Ծօն Մօրիսօն շոգենաւին վրայ ինկաւ. բարեբախտաբար անգլիական շոգենաւն այս ընդհարումէն ալ անվնաս ազատուեցաւ, իսկ Ապոլլօն ետևի կողմէն միայն թեթևապէս վնասուեցաւ։

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ

Ս. Պատրիարքն որ Շբ. իրիկուն Գասըմ Փաշա երթալով վարժարանին այցելած և Եկեղեցւոյ ժամերգութեան նախագահած էր, երէկ առաւօտ հանդիսաւոր պատարագ մատոյց Ս. Յակոբայ տօնին առթիւ։ Կ'սպասարկէին Տ. Տ. Մարկոս, Եզնիկ և Տիրայր Վրդ.ները։ Մայր եկեղեցւոյ դպրաց դասը կ'մասնակցէր արարողութեանց։ Պատարագի սկիզբը, եկեղեցւոյ բակին մէջ տեղի ունեցաւ մատաղօրհնէքի արարողութիւնն ի ներկայութեան հաւատացեալներու և Հոգևորէն(?) ետք շարունակուեցաւ պատարագը։ Ս. Պատարագիչը քարոզեց «Միթէ շնո՞րհ ինչ ունիցի ծառային այնմիկ, զի արար զամենայն հրամանս» բնաբանին վրայ։ Թուեց Աստուածային հնազանդութեան պարտքերը զոր մարդ պէտք է կատարէ ի նշան երախտագիտութեան։ Ապա խօսեցաւ եկեղեցւոյ մէջ կատարուած աղօթքներու և ուխտերու պարտականութեանց վրայ։ Ն. Սրբազնութիւն բացատրեց նաև սուրբերու բարեխօսութիւնն և ներկայացուց Ս. Յակոբն իբրև պաշտպան մանկաց(?) տարաժամի, որուն առաջքը գծուաբար(?) կ'առնէ, ըսաւ, բժշկութիւնը։ Յայտնեց թէ որչափ անտեղի մատուցուած աղօթքներն ու աղօթքն Աստուծոյ կ'վերաբերին և այս առթիւ յիշեց Յակոբ Առաքելոյն սա խօսքը. «Աղօթս արարէք ի վերայ միմեանց»։ Ս. Պատրիարքը թուեց ողորմութեան և շնորհակալութեան և կատարուած մարդկային հարկն ու պահանջքն և յիշեց տասանորդի օրէնքն իբրև Ս. Գրքին պատուիրած մէկ օրէնքը։ Ի վերջոյ օրհնեց եկեղեցւոյ բարերարներն և մաղթանքներով վերջացուց իր քարոզը։ Պատարագէն վերջ տեղի ունեցաւ Հոգեհանգիստ որու ձայնակցեցաւ ժողովուրդը։ Յետոյ Ս. Պատրիարքն հանդիսաւոր թափօրով ելաւ եկեղեցւոյ բակն և Վեհ. Կայսեր համար ջերմագին մաղթանքներ ըրաւ, ձայնակցութեամբ բովանդակ ներկայից։ Վարժարանին մէջ հանգստանալէ ետք, Ն. Սրբազնութիւն սեղանի հրաւիրուեցաւ Կիւլէրեան Սարգիս էֆ.ի բնակարանը։

—Ս. Յակոբայ տօնին առթիւ, երէկ Սկիւտարի Ս. Խաչ վարժարանին մէջ հանդէս եղաւ ի պատիւ բարերար(?) Յակոբոս Պատրիարքի, որ 1859ին հիմնադիր եղած է Ս. Խաչ վարժարանը, ամէն զոհողութիւն ընելով, նո'յն իսկ իր եկեղեցական մասնաւորը ծախսելով։ Հանդէսին կ'նախագահէր Տ. Մկրտիչ Արքեպիսկոպոս։ Ներկայ էին Թաղ. Խորհուրդ և Հոգաբարձութեան անդամները, Ուսուցիչք և երկսեռ բազմութիւն։ Ուսանողներն երգեցին Վեհ. Կայսեր ձօնեալ երգն և ուրիշ երգեր։ Յետոյ կարդացուեցան երկու ուղերձներ՝ Երանելի Արքեպիսկոպոսին յիշատակը փառաւորող, բայց ա'յնքան զգացումով ու խանդով գրուած որ ամենքն յուզուեցան։ Նախագահ Սրբազանն օրհնեց բարերար Արքեպիսկոպոսին անմահ յիշատակն և մաղթանքներ ըրաւ Վեհ. Կայսեր համար, որուն բարձր հովանիին տակ Հայ ազգն ազատօրէն ու լիօրէն կ'վայելէ կրթութեան բարիքները։

—Տնտես. Խորհուրդն իր ուրբաթի նիստին մէջ հետևեալ անօրինութիւններն ըրաւ.—Սկիւտարի Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհուրդը կարգ մը անդամներ պահանջէ և անվճար պարտուց ցուցակն հաղորդելով, բացատրութիւն տուած և արտօնութիւն խնդրած էր ջնջելու զանոնք և ըստ այնմ կարգադրելու իր հաշուետումարները։ Խորհուրդը տեղական քննութեամբ մը ստուգելով այդ պարտուց և պահանջից վիճակն ինչպէս նաև անոնց անվճար մնալուն պարագաները, ընդունելի գտաւ Թաղ. Խորհրդոյ առաջարկն և որոշեց յայտագրել Ս. Պատրիարք Հօր խնդրուած արտօնութիւնը տալու համար։—Օրթագիւղի Թաղ. Խորհրդոյ գիւնի(?) հետ խորհրդակցութիւն մը կատարուեցաւ եկեղեցւոյ Սնուցկին(?) ելևմտից կերպութեան(?) մասին։ Խորհուրդն հաստատեց նուագահանդէսի պէտքը, և որոշեց յայտագրել Ս. Պատրիարք Հօր, արտօնութեան համար։—Սամաթիոյ Ս. Գէորգ Եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդոյ մէկ գրոյն վրայ Խորհուրդն յանձնարարեց Եկեղեցւոյ ատեանին Խորհրդոյ ներկայացնել նոյն եկեղեցւոյ վերջին Պատրիարքարանի մէջ կատարուած ֆէրրագի(?) գործողութեանց հաշուեկշիռը։—Օրթագիւղի Թաղ. Խորհուրդն արտօնութիւն խնդրած էր վաճառելու եկեղեցւոյ սեփական երկու գետինները, արդիւնքն յատկացնելու համար անհրաժեշտ պարտուց վճարման և կատարելի նորոգութեանց։ Խորհուրդն հարկ եղած քննութիւնը կատարելով, թէև օգտակար նկատեց վաճառման առաջարկը, սակայն փոխարժէքի գործածութեան մասին ևս հարկ եղածը անօրինելու համար, որոշեց տեղեկութիւն պահանջել Թաղ. Խորհրդէն, գետիններու կտակային և այլ հանգամանաց, ինչպէս նաև կատարելի նորոգութեանց մասին, և ըստ այնմ կարևորը անօրինել։—Ըստ յանձնարարութեան Քաղաք. Ժողովոյ, Խորհուրդը ծրագրած ըլլալով հարկ եղած կանոնագիրը՝ Ազգ. հաստատութեանց վերաբերեալ դրամներու, արժեթղթերու և արժէքաւոր նիւթերու պահպանման մասին, կարդացուեցաւ և վերջնապէս ընդունուելով որոշուեցաւ յայտագրով մը մատուցանել Քաղ. Ժողովոյ ի հաստատութիւն։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ, Դեկտ. 27.—Արտաքին գործոց պաշտօնարանն հասած զեկուցումներու համաձայն, Անգլիա և Իտալիա որոշած են ճանչնալ Բանամայի անկախութիւնը։

ԲԱՐԻԶ.—Հավասի գործակալութիւնը Թօքիոյէ կ'հեռագրէ թէ Քորէայի նաւահանգիստներէն առնուած գէշ լուրերու հետևանօք, ուր կատարեալ անիշխանութիւն կ'տիրէ. Ճափոնի զինուորական նաւահանգիստներուն մէջ կարևոր պատրաստութիւններ կատարուած են, զօրք ղրկելու համար Ֆիւզան, Ջէմուլբօ և Մազամբօ, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու։ Այս կարգապահական միջոցները ձեռք առնուած են Ռուսիոյ համաձայնութեամբ։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Ֆրանսական դեսպանատան առջև համակրական ցոյցեր եղան, և Մարսէյէզն(?) ու Սերպիոյ ազգ. երգն երգուեցան։ Դեսպանատան պաշտօնատարք չերևցան։ Իտալական դեսպանատան առջև ևս համակրական ցոյցեր պիտի ըլլային, բայց չեղան։

ՊԵԼԿՐԱՏ.— Թագաւորը, որ թեթև ցրտառութենէ մը կ'տառապէր, այժմ բոլորովին ապաքինած է։

ՆԱԲՕԼԻ.— Ռէգինէի(?) մէջ, երէկ իրիկուն պայթում մը պատահեցաւ ագարակի մը մէջ, ուր քանի մը գիւղացիներ հաւաքուած էին, հրախաղութեան հրթիռներ շինելու։ Ցարդ փլատակներուն տակէն հանուեցան 8 մեռեալ և 5 հոգի ալ ծանրապէս վիրաւորեալ։

ՆԻՒ—ԵՈՐՔ.— Մեքսիքոյի մէջ, Կրէնտ Ռաբիտոյի մօտ ընդհարում մը պատահեցաւ երկու կառախումբերու միջև։ 18 հոգի մեռան և 31 վիրաւորուեցան։

ՆԱՍԻՈՆԱԼ ԵՒ ՖՈՒՌՆԻԷԻ

ՀՌՈՄ, Դեկտ. 27.— Նախորդ վարչապետ Մ. Ծանարտէլլիի մահը սրտայուզութիւն յառաջ բերաւ։ Բոլոր լրագիրները յոյժ գովասանքով յօդուածներ կ'հրատարակեն։ Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւոր իր ցաւակցութիւնն հեռագրել տուաւ հանգուցեալին ընտանիքին։

—Ելմտական նախարար Մ. Լուցադդի ոսկիի և արծաթի տարբերութեան (աժիօ) անհետանալուն վրայ խօսելով, յայտարարեց թէ արդիւնք է արտասահման բնակող իտալացի գաղթականաց խնայողութեան և մանաւանդ ֆրանսական միացեալ(?) դրամագլուխներուն, որք յորդած են իտալական Պանքաներուն մէջ։

ՄԱՏՐԻՏ.—Գումարման մը մէջ Մ. Վիլլավէրտէ յայտարարեց թէ ազգուապէս պիտի հակառակի Մ. Մաուրայի ծրագրերուն, նաւատորմին վերակազմութեան մասին։

ՈՒԱՇԻՆԿԴԸՆ.—Ստոյգ կ'նկատուի թէ Ծերակոյտը պիտի վաւերացնէ Բանամայի ջրանցքին դաշնագիրը։

ԲԱՐԻԶ.—Քանի մը օրէ ի վեր շատ կ'խօսուի իրաւարարական ծրագրի մը վրայ, որուն շնորհիւ պիտի լուծուի ռուսաճափոն վէճը։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ՄԻԱՑԵԱԼ ՕՍՄ. ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ ՊԱՐՏՔԻ

[illegible]

Օսմ. Կայս. Պանքան, Ղալաթիոյ մէջ, ամէն օր պիտի ընդունի, բացի Ուրբաթէ, ժամ 10էն մինչև իրիկուան ժամ 3, իրեն ներկայացուելիք երկաթուղիի պարտամուրհերը՝ կտրօնի թերթին անջատման և երկու ֆր. փոխարժէքին գանձման համար։ Այդ պարտամուրհերուն հետ պէտք է ներկայացուին թուագրեալ պորտորոններ, կրկին օրինակ և կարելի եղած ճշտութեամբ պատրաստուած։ Անընթեռնելի կամ աւրուած ու նորէն գրուած թուանշաններ պարունակող պորտորոնները պիտի մերժուին։ Պորտորոնները պէտք է թուական ունենան և օրինաւոր կերպով ստորագրուած ըլլան։ Հասցէին հետ պէտք է պարունակեն նաև ներկայացնողին անունն ու մականունը։ Պանքան ներկայացնողներուն տրամադրութեան տակ կ'դնէ պորտորոյի օրինակներ։ Պաշտօնեաները պիտի պատրաստեն պորտորոնը երբ ներկայացնողը կարող չըլլայ։ Պարտամուրհերու յանձնումին փոխարէն պանքան անուանական ստացագիր մը պիտի տայ ցոյց տուող այն պայմանաժամին որու միջոցին Պանքան պիտի կատարէ ներքին գործողութիւններն ու ճշտումը։ Այդ ճշտումը կատարուելէ յետոյ իրենց տէրերուն սովորական պայմաններով ետ պիտի տրուին այն պարտամուրհերն որք վճռականութենէ շահած են և կամ անվաւեր։ Որոշուած պայմանաժամին աւարտելէն ետքը Պանքան այդ ստացագիրները ներկայացնողներուն տրամադրութեան տակ պիտի դնէ երկաթուղիի պարտամուրհերը՝ կտրօնի թերթն անջատուած, ինչպէս նաև իւրաքանչիւր պարտամուրհի համար երկու ֆր.ի փոխարժէքը։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԴ.—Ամերիկեան որթատունկ ունենալ փափաքողները 1903 Դեկտ. 1էն սկսեալ մինչև 1904 Փետր.ի վերջը (Հ. Տ.) պէտք է դիմեն Մ. Լէքլէրքի, Տնօրէն պատուաստի վարժարանին որ կ'գտնուի Գըզըլ Թօփրաքի և Էրէնքէօյի միջև։ Այս որթատունկերը, մինչև 5000 հատ, նախորդ տարիներու պէս պիտի բաժնուին ձրիաբար։ Հետևապէս փափաքողները կը հրաւիրուին իրենց խնդրանքն անմիջապէս ուղղել զի պայմանաժամն աւարտելուն պէս, ո՛ և է խնդրանք նկատի պիտի չառնուի։ ԸՆԴՀ. ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

13/26 Դեկտ. 1903 1—10

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ		
Օսմանեան Միացեալ	Օ.Ո.	97 —
Ամէնէն բարձր գին	»	97 01½
Ամէնէն վար գին	»	96 39½
Ռումէլիի երկաթուղի	ֆր.	130 12½
Ամէնէն բարձր գին	»	130 25
Ամէնէն վար գին	»	130 12½
Թրամվայ	»	108 —
ԲԱՑՈՒՄ, 15/28 Դեկտ.		
Օսմանեան Միացեալ	Օ.Ո.	97 01
» »	ժամ 7ին	97 04
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	130 25
» »	ժամ 7ին	130 62½
Հելլէնապարգևաւոր թուղթ	ֆր.	445 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Օ.Ո.	16 26
Եգիպտ. Քրէտի Ֆօնսիէ	ֆր.	267 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	505 —
Անատոլուի Երկթ. պարտ.	»	523 —
» » բաժնթ.	Ա.Ո.	12 05
Թրամվէյ բաժնեթ.	ղշ.	635 —
» ժուիսանս	»	182 ½
» պարտաթ.	ֆր.	488 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	259 —
Թէմպէքիի բաժնեթուղթ A	»	30 —
» » B	»	18 —
» պարտաթուղթ	»	445 —
Քարափ Իզմիրի	»	563 —
Շիրքէթի Խայրիյէ	Օ.Ո.	30 —
Հելլէնական 5% 1881	ֆր.	216 —
Բաժնեթուղթ Լաւրիօնի	»	72 —
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Լ.Օ.	4 35
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ.Ո.	1.50 — 1
» ութ օրուան	»	6 — —
Ռումէլիի Երկթղ. »	ֆր.	2.75 —
ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ		
20 ֆրանքնոց	ղշ.	87 15
Անգլիական ոսկի	»	109 39
Բօլ Էմբէրիալ	»	89 20
Մէճիտիյէ արծաթ	»	107 35
Քրիմից	»	51 05
Նոր Մէթալիք	»	103 30
Ռուսլ թղթադրամ	»	8 61
ԸՆԹԱՑԻԿ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԱՑ		
Լոնտոն 3 ամիս	ղշ.	109 —
» » » առար. թղթ.	»	108 ¾
» չէք	»	110 ⅛
Բարիզ 3 ամիս Պանք. թղթ.	ֆր.	23 05
» » » առև. »	»	23 10
» չէք	»	22 90
Վիեննա չէք	քուրօն	21 81
Պերլին չէք	մարք	13 62
Օտեսա չէք	րուպլ	8 60

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Դեկտ. 25		
Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա.Ո.	88 —
» » գոց.	»	88 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13 87
Եգիպտական միացեալ	»	103 —
Այտընի Երկաթուղի	»	14 50
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	88 12
Փոխառութիւն Դաստայօ(?)	»	87 50
» Հելլէնական 1881	»	43 —
Մօնօբօլ »	»	44 50
Պուլկր. Փոխառ. 1888	»	93 —
» » նոր 1892	»	93 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 37½
Թրանսվալ	»	4 18
Դրամազեղչ		4 —
ԲԱՐԻԶ, Դեկտ. 25		
Օսմանեան Միացեալ բաց.		89 60
» » գոց.		89 60
Ռումէլիի Երկաթուղի	ֆր.	134 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	599 —
Օսմ. Մաքս. Նոր Փոխառ. 4%	»	466 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	379 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	97 57
Քրէտի Լիօնէ	»	1156 —
Պանք տը Բարի	»	1141 —
Սպանիական արտաքին	»	88 95
Իտալական Ռանթ	»	104 40
Թրանսվալ	»	106 —
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 155
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —
ՊԵՐԼԻՆ, Դեկտ. 25		
Օսմ. Միացեալ		— —
Անատոլուի Երկ. պարտաթ.	մարք	103 40
» » բաժնթ. 60%	»	97 30
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	140 60
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 410
Դրամազեղչ		4 —
Ձկնորսի փոխառութիւն 1903		89 40
ՎԻԵՆՆԱ, Դեկտ. 25		
Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 16
» Լոնտոնի վրայ	»	239 20
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	139 —
Օսմ. Ռէժի	»	350 —
Դրամազեղչ		3 ½

PHŒNIX ASSURANCE COMPANY LIMITED

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՓԻՆԻՔՍ

ՀԻՄՆԵԱԼ Ի ԼՈՆԴՈՆ ԳԱՄԻՆ 1782

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՒՑՔ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 1,500,000

ՓԻՆԻՔՍ Ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի եւ կայծակի, չէնք, կարասիք եւ ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք եւ ժինողութեամբ տարբերելոյս, որ ունի լիապէս խնդութիւն կատարելու անմիջապէս ձեր ապահովագրութեան կտրած ըլլանիլը։

Գ. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ընդ. Գործակալ կ. Պոլսոյ եւ գաւառաց.
Գալաթիա, Պանկ Սթոմանի վարի քովը վիթ-ալիս խան, գեանայարկ Թիւ 1։

Ջննիչ Րիսքներու (Inspecteur des Risques) Ա. ՀՆԴՍԷՐՃԵԱՆ

ՔԱՐԼԸՄԱՆ

ՄԵՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐԸ

Բերա, Մեն—Փոդոս, Թիւ 362—364
Ե Գալաթիա, Պէյօղլու Մէյդէք—Խան։

Կանանց, աղջկանց եւ տղայոց յատուկ պատրաստ զգեստներ, ճերմակեղէններ եւ արդուզարդի նիւթեր։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՃԱՌՈՒՄ

Հետեւեալ ապրանքներուն առ հասարակ մուտ պիտի գանուն սոյն վաճառման մէջ,

Ցանելա, գուլպայ, թաշկինակ, մխոց, փողկապ, չալուիկ, ուսի շալ, անկողնի ծածկոյթ (բուրդէ եւ բամբակէ), սեղմիրան, հովանոց, ձեռնոց, պայուսակ, ծըխատուփ, անձեռոց, սեղանի սպաս, սաւան, մատամբոյլ, գորգ, վարագոյր, տեսակ տեսակ բուրդէ կերպասներու կտրօնները չատ աժան պիտի ծախուին։

20—20

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԶԷՓԻ ԵՒ ՕՃԱԿԻ

Ժ. Տ. ԲԱՐԱՄԲԻՎԱՅԻՏԻՒ
Բէյօղլու Մէյէր խան Թ.34 Ս-ը Օպէռա խան Թ.16
Մամանճիլը, Սըմփոլը. Մանմոր ֆաբ.,
Սախէյէ խան, Ռիւ 4։

ՎԱՏԱՀԷԼԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Այն վաճառատան մէջ մեծագործակ եւ փոքրաչափակ կ'ծախուին ճշմարիտ եւ զուտ ձէթեր ու օճառներ։—

Ապրանքներուն բնակարան յանձնուիլը վաճառատան կողմէ կ'կատարուի ձրի։—Այն ապրանքները, որոնցմէ գոհ չեն մնար գնողները, եթէ կ'առնուին փոխարժէքը վճռուելով։—

Գիներէն վերջնական են եւ անդրդուելի

Առաջնակարգ ձէթ, օխան 6½ գրշ.
Նշանակեալ լաւ տեսակ » 6 »
Վատելու ձէթ » 5½ » 6 5

Առաջնակարգ օճառ տուներու համար 3³/₄ գրշ.
Նշանապէս լաւ օճառ 3¼ օխան։

Մանաւանդ զգուշ եկեղեցիներու, դպրոցներու հիւանդանոցներու եւ ուրիշ մարդասիրական հաստատութիւններ համար եղած գնումներուն— վաճառատունն ազդակի յարաբերութիւն ունենալով արտասահման կեդրոնական հետ, յանձնարարութիւններ կ'ստանձնէ ուսանելու եւ վաճառելու ձէթի, մեքենաներու յատուկ ձէթի եւ օճառի համար ուղղուած քանակութեամբ եւ տեսակով։—

Մանօթութիւն.—Հարիւր տոկոսի վարձատրութիւն մը պիտի արուի այն անձին որ հնարաւոր ըլլալիք ամենէն կարճ ժամանակի մէջ ծախուած ապրանքներուն մէջ օտար եւ վնասակար նիւթեր կ'գտնուին։

Միակ այցելութիւն մը կ'բաւէ համոզուելու համար այս ճշմարտութեան։

52 43

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

1904

ՁՈՒ ԳԱՐՈՒՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՏԱՄՆ ՄՐՑԱՆԱԿԱՒՈՐ ՆՆԴԻՐՆԵՐՈՎ

Գին 3 գրշ.—Պարզը 1 գրշ։ 30—25

ԳԱՒԱՌԻ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆԻ Ախր քաղաքներուն կ'չէզոքնենք ի նպաստ ՀԱՅՏԻՒՆ ՓՈՓՈԽՈՒԹԵԱՆ համար երբեմն գրչի նամակի բառն անդրադարձը է։ Ապա ինչ, հին հոգեյոյզ ԱՆՓՈՓՈԽ ԿՄՆԱՑ։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԱՆԽԱՐԴԱԽ ԼԱՍԹԻՔՆԵՐ
"ԲՐՕՎՕՏՆԻՔ„

ПРОВОДНИКЪ 1888 ТОВ. РУСО-ФРАНЦ ЗАВРЕЗ С.А.Т.П. ПРОВОДНИКЪ. РИТА

Կ'յանձնարարուի ամէնուն ալէկ ուշադրութիւն ընել չարչի սա չորս նշանները, և մանաւանդ 1888 ԹՈՒԱԿԱՆԸ կրող ԱՍՏՂԱՆԻՇԻՆ, ու վճառատան «ԲՐՕՎՕՏՆԻՔ» անուն նիշ՝ որ ռուսերէն գիրերով գրուած է անոր վրայ։

Այս ընտիր և առաջնակարգ ռուսական լաթիքը կը ծախսի կօշիկի ամէն գլխ խաւոր վաճառատուններուն և լաթիք ծախող բոլոր խանութներուն մէջ։ Ու բան մեծերանոցն է.

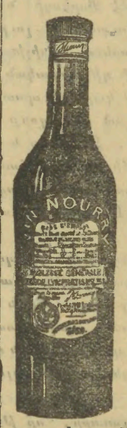
ՊՕԼԻՍ, ԷՆՏ. ՔԷՕԼԼԷ
Մեծ—Թիւնարլը Խան Թիւ 4
50—37

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻ

(Ipse եւ Թաճէեան)

ՈՑԺ ՏԱԼՈՒ ԵՒ ԱՐԻՒՆԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԿԸ ԴԱՐՄԱՆՔ

ՏԺԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ Դեղձ ատղ, խոյլը (արտաս)

ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ Տզոց եւ աղջկաթը արբուճի հատակի նիհարութիւնը

ԿՈՒՐԾՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻՆ խիստ հաղցրահամ է եւ ՁԿԱՆ ԻՒՂԻ տեղ գործածելով աւելի կրկնապատիկ ազդեցութիւնը կ'ընծէ։

Կը ծախուի Բարիզ Ֆրէմ եւ Քօմարի վաճառատուներուն եւ Գ. Պոլսոյ ու գաւառաց դեղատուներուն եւ դեղի մթերացուցիչներուն մէջ։

BY SPECIAL ROYAL WARRANT
SOAPMAKERS TO THE LATE QUEEN VICTORIA.

Եւ ըստ եղի պիր իտարէ իւէ չամաշըրլարընը երգամագ վէ հիւզէյճէ մուհաֆազա իթմէք արզու իտինէր

ՍՈՒՆԼԻՃԹ (SUNLIGHT)

ՍԱՊՕՆԸՆԴ ԻՍԹԻՄԱԼ ԻԹՄԻԼԻՏԸՐԼԸՐ։

Իշպու սապօն եաղընըզ չամաշըր երգամագ իչիւն գուլլանըլուպ, չամաշըրլարը ասլը բարչալամազ վէ ֆրվճկեւատ գօլայլըգլա քիրլէրի չզգարուպ գար կիպի պէչաս իտեր։

11

ՔՕՆԵԱՓ ՊԱՐՊԱՐԵՍՍՕ Մ. ԵՂԲԱՐՑ

Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց յունական քօնեաքը գուտ խաղողի արտադրութիւն է որուն նարտարարուեստական հակագործարանն հիմնուած է 1840ին և փոխանցուած է իրենց հօրմէն։ 1875 և 1888ի յունական արուեստահանդէսներ, 1889 ի Բարիզի, 1894ի Շիքագոյի ամերիկեան, 1895ի Պօրտօ և 1900ի Բարիզի մեծ արուեստահանդէսները ժիտհատուց. հատատած են որ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց ժառանգաւոր պատրաստած քօնեաքը թէ՛ հին է թէ՛ ընտիր և ի հատատութիւն՝ փաթթատած են պաշտօնական մրցանակներով, նոյնը կ'հատատեն նաեւ մեծահռչակ բժիշկներու և քիմիագէտներու ձկայութիւնք։ Պարպարէսսօ Մ. Եղբարց քօնեաքին արուած ուրիշ բազմաթիւ վկայագրերն ալ ելլերդ է թալել, քանի որ հանդածնօթ է այն և պատուանդ՝ առանձին ասիճանի, մրցակիցներուն նախանձը գրգռելու չափ։

Սակայն վաճառատան մէջ կ'ծախսուի նաեւ, բնա կշռելու համար բնաւ չեւրոպ օթօրնիա խմիչքներ, ծառատատնի քնար օճառ և հեչլենական բերքեր, արտադրութիւններ ու ձեռարուեստներ։

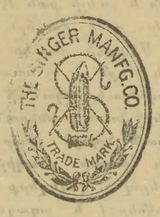
Մենաշնորհեալ պատիւ) Արծաթ Խ-ից Մ. Փրկչի
) Հայրապետիկ արքայական ան Ն. Վեհ. Ծառատատնի Թագաւորէն
50—11

Աժէն յանձնարարութեան համար դիմել, Աւ Գ. ԱՒԱՆԱՍ Մ. ԲԱԼՕՄՐԻԱԹՕ
Կ. Պոլիս. Ներկայացուցիչ Թուրքիոյ Կալաթա

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՃԹԱՃԹԻՉ ԿԱՑՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ

THE SINGER MANUFACTURING C°

Սինկէրի կարի մեքենաները գուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց առկուտութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են, և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ ուզած են գործածել. Սինկէրի Ընկերութիւնն ցարդ 400 է ունեցի պատասխ վկայականներ և չգոհացած առաջնէ է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կ'վաճառուին՝

Բերա, Շիշաւկ Հավայ, Ղալաթա Սէրայի պիտաց։

Բերա) Շիշաւկ Հավայ Գօն—Մարշէի պիտաց Թիւ 343 և 343 կրկին
Ղալաթա) Սինկէր Խան, Թիւնէլին կառ.
) Թրամվայի կայարանին պիտաց.
Սառայպազ) Սուլթան Համամ Թիւ 2.
) Սուլթան Գայրէթ Թրամվէյի ներատիներին պիտաց Թիւ 13.
Սկիւտար, Յաղի Գօյու, Թիւ 120.

Գեղեցիկ զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն դնելու է Ընկերութեան եղերդեական վարչատեղին կ'գտնուի Բերա, Շիշաւկ Հավայ, Թիւ 343 և 343 կրկին, Տիւզ Օպէռա Մարգիս Գէյի առաջ։

ԵՈՒՆԻԸՆ

ՄԱՐԻՆ ԻՆՇՈՒՐԱՆՍ ԸՐՄԲԷՆԻ ԼԻՄԻԹԷՑ

THE UNION MARINE
INSURANCE COMPANY LIMITED
ՀԻՄՆԱԼ 1863ԻՆ

ՎՃԱՐԵԱԼ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 163,500 ոսկի
ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 340,000 »
ՀԱՄԱՁՈՒՄԱՐ ԴՈՑՔ Ա.
ԻՒՂԻ ՓԱՆ 1,000,000 »

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
ԼԻՎԸՐՈՒԼ ԵՒՏ ԼՃՆԴՆ ՁԷՄԳԸՐՍ
Ի ԼԻՎԸՐՈՒԼ
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ
3, ՐՕՅԸԼ ԷՔՍՉԷՆՃ ՊՂԱՏՒՆԳՍ
ԼՈՆԴՈՆ
47, ՍԸՐԻՆԿ ԿԱՐՏՂՆ
ՄԱՆՉԷՍԹՐ
22. ՐՕՅԸԼ ԷՔՍՉԷՆՃ ՍՔՈՒՃՔՕՐ
ԿԼԱՍԿՕ
Ընդհանուր ներկայացուցիչ Թուրքիոյ
ԷՏՈՒԸՐՏ ԼԱՖՕՆԴԷՆ
20, Մէյտօ Ալ ֆաբ խան
Ղալաթիա

ՀԵՆՏՈՐ Մ. Ե. Լ.

ԱՆԱՌԱԿ ՈՐԴԻՆ

ԺԴ.

Առտու մը երբ Տէր և Տիկին Հօքուա—Տակիեօն կ'նախաճաշէին Ռուայալ փողոցի տան մէջ, տեսան որ իրենց ծերունի սենեկապանը, Ժագ, ներս մտաւ սարսափահար երեսոյթով։ Հայրն ու մայրը, որ մէկ մատուռով միայն ունէին, երկուքն ալ միևնոյն առեն զգացած էին որ իրենց իրենց զաւկին վրայ էր։ Եւ որովհետև Սաֆրուա իրենց հետ կ'ճաշէր, նշան ըրին Ժագի որպէսզի չխօսի։ Սաֆրուա նրբամիտ մարդ մ'էր և տեսաւ այս նշանը, ու թէև ամենայնիւ փափաք ունէր գիտնալու թէ Ժագ ի՛նչ պիտի ծանուցանէր, վաճնզի ինք ալ գուշակած էր թէ խնդիրը Լէոնի վրայ էր. սեղանէն եղաւ և վաճառատուն գնաց։—Է՛, Ժագ, ի՛նչ կայ. հարցուցին Տէր և Տիկին Հօքուա—Տակիեօն։

=Մ. Լէոն երկու ժամ առաջ իր յարկաթաժինը դարձաւ, պատասխանեց սենեկապանը։ Իժրախտաբար, չտեսաց զաւը։ Եթէ տեսած ըլլայի, կ'վազէի իմաց տալու ձեզ։

—Ուրեմն ինչպէ՞ս գիտցած։

=Ինչ մ'առաջ ժօզէֆ եկաւ ըսաւ ինծի։ Մ. Լէոն ժօզէֆին առնելիքը տալով ճամբեր է զայն։

Հայր ու մայր իրարու երես նայեցան մահագոհութեամբ։ Ժագ, որ պահ մը կեցած էր, իբր թէ չէր համարձակեր չարունակել, ըսաւ.—Ամենքն ալ չէ՛ Մ. Լէոն պայուսակներու մէջ դնել տուաւ իր ձերմակեղէնը, հագուստները, գրքերը, կամ գէթ անոնց մէկ մասը, զոր կառքի մը մէջ փոխադրել տուաւ։ Մեկնելէ առաջ, Մ. Լէոն ըսեր է ժօզէֆին որ յարկաթաժինն բանալին բերէ ինծի յանձնէ։ Այն ատեն պարտք համարեցի գալ իմացնել ձեզ։

Ժագ իր ընկերքն ալ ետևնուն ըլլալով, դուրս ելաւ, իր աչքին ու ականջին ձգելով ընկճուած վիճակի մէջ Լէոնը երես նայեցան, չհամարձակելով յայտնել այն մտածումներն որք կ'խեղդէին զիրենք, երբ իրենց Պասօն բարեկամը ներս մտաւ, ամէն օրուան պէս իրենց ձեռքը սեղմելու և գաւաթ մը խառնէ խմելու համար։ Այս բարեկամական սովորութեան հետևարժէք եղած էր 20 տարիէ ի վեր, բայց մանաւանդ Լէոնի բացակայութենէն ի վեր։ Իր բարեկամները երջանիկ էին, և զանոնք տեսնելու կուգար երբ զբաղմունքը թոյլ տային իրեն։ Հիմակ որ դժբախտ էին, կուգար այն կանոնաւորութեամբ զոր կ'սիրէր պարտականութեան մը կատարումը։ Առաջին ակնարկով հասկցաւ թէ տագնապի մը վրայ կ'հասնէր։ Բայց ժամանակ չգտնցին որ հարցում ընէ։ Տիկին Հօքուա—Տակիեօն քանի մը բառով պատմեց ինչ որ ժագ ըսած էր իրենց։—Ի՞նչ որոշեցիք, հարցուց Պասօն։

=Ոչինչ։ Զնոք գիտեր թէ ի՛նչ որոշում տանք։

—Ամուսինս կ'ըսէր թէ նամակ գրենք, բայց ո՞ւր կ'ուղէք որ գրկէ նամակը։ Այդ կնոջ տունը։ Կարելի՞ բան է։

=Եթէ չեմ կրնար զաւկիս նամակ գրել և այդ կնոջ տունը գրկել, նաև չեմ կրնար հոն երթալ փնտռել զինք, ըսաւ Մ. Հօքուա։

—Դուք չէ՛ որ, ըսաւ Պասօն, պիտի երթաք փնտռէք զայն, այլ ևս։ Անշուշտ կրնաք Լէոնի հանդիպիլ Բարայի տունէն զատ ուրիշ տեղ ալ, բայց ասիկա կրնայ վտանգաւոր ըլլալ։ Դուք անոր դէմ զայրացած էք, և անիկա ալ ձեզի դէմ վշտացած է կամ գանգատներ ունի։ Ձեր հանդիպումէն կրնայ առալ գալ բախտամ մը, որ ներկայ պարագաներուն մէջ գործն աւելի պիտի գեշդնէ։ Ես կ'տեսնեմ զայն և կ'տակցնեմ որ ըրածն յիմարութիւն է։

=Գանգատի խօսք ըրիք, ընդմիջեց Մ. Հօքուա։

—Անշուշտ։ Ակներեւ է որ Լէոն նետուած է այդ կնոջ թեւերուն մէջ և ուժգին սերտիս մօտեցած է անոր, վասնզի վիրաւորուած է խնամակալի անձնասիրութենէն, երբ Ֆաւոյին կարծիքով ձեռք առիք այս մէջոցը, բան մը չըսի ձեզ, վասնզի խորհուրդ չէաքոյցիք ինծի և վասնզի ընտանեկան կռիւի մը մրջեամտել աւելի ծանր բան չկայ։ Բայց լաւ հետեւանք մը չգտնելիքի և նոյն իսկ դիժաւմի ըլլի ընտանեկան խորհրդի երեք անդամներուն որպէսզի կընգունին ձեր խնդիրքը։ Աւասիկ կ'ըսեմ անկեղծօրէն։

=Ուրեմն կ'ուզէիք որ կոթանէր մեզ։

—Ձեմ կարծեր որ մինչեւ հոգ երթար։ Շատ չաս, պիտի ծախէր մէկ մասն այն հարստութենեն զոր ծր ար պիտի ձգէք ի բերն։ Եթէ նոյն իսկ այս ծախսած գրամ մը մեծ բան ալ ըլլար, գարձեալ ամէնը կորսուած պիտի չըլլար։ Պէտք է գիտնալ անհրաժեշտ զոհողութիւններն ընել երիտասարդներուն, ժանաւանդ երբ անոնք կրգռտ են, և Լէոն իր հանդարտ երեսոյթին տակ կրգռտ է, և երբ կ'սիրէ. կարող է ամէն տեսակ յիմարութիւններ գործելու։ կարծեցիք որ անվրէպ միջոց մը ունէիք զոր գործածեցիք և այդ միջոցը ձեզ դէմ դարձաւ։ Դուք ըրիք այն մարդոց պէս որք իրենց ձեռքը զէնք մ'ունէին և իսկոյն կ'գործածեն երբ կ'կարծեն թէ ի վտանգի են, փոխանակ մինչեւ վերջն սպասելու։ Եթէ այսպէս կ'խօսիմ ձեզ, ձեր վիշտն աւելցնելու համար չէ, ինչպէս գիտէք, այլ բացատրելու համար ձեզ թէ ինչո՛ւ Լէոն դիմադրեց և ի վերջոյ այս յիմար որոշման չանգեցաւ։ Ուզեցի որ կանխաւ գիտնաք թէ ի՛նչ իմաստով պիտի խօսիմ իրեն, և կարծեմ թէ այս խօսքերս իր սրտին պիտի դպչին։ Բաղդրութեամբ և հանգամանքներամբ է որ կարելի է ազդել անոր վրայ։

=Ե՞րբ կ'յուսաք տեսնել, հարցուց Տիկին Հօքուա—Տակիեօն։

—Կարելի ևղածին չափ չուտ այսօր կամ վաղը, ե՛րբ որ գանեմ։

=Լա՛ւ ուրեմն, բարեկամս, գացէք, չպատնակից Տիկինը, և ինչ որ պէտք կ'տեսնէք ըսէք, ըսէք։ Ձեր կարքին կը ձգենք։

Երբ Պասօն, իր բարեկամներէն բաժնուելով բակէն կ'անցնէր, Սաֆրուա անոր դէմ եկաւ։—Լէոնէն լուր կա՛յ հարցուց։

Պասօն մեծ հանգամանքին մը չէր զգար Սաֆրուայի համար։ Շատ փառասէր կ'գտնէր զայն, և կ'կասկածէր որ անկա Լէոնի բացակայութիւնը կ'չահագործէր Տէր և Տիկին Հօքուա—Տակիեօնի չնորհները վայելելու մէջ հետզհետէ յառալ երթալով օր մը վաճառատան միակ պատն ըլլալու համար։—Պիտի երթամ փնտռեմ, ըսաւ որպէսզի իր տունը դառնայ։ Ցետամ թէ, երբ բոլորովին ինք վարէ վաճառատունը, այլ ևս միայն աշխատութեան վրայ պիտի մտածէ։

ԺԵ

Լէոնը գտնելը չատ դժուար չէր։ Կը բաւէր Բարան գտնել։ Ուստի Պասօն գնաց այն յանձնակատարին քով որ Բարայի կարասիները ծախած էր։ Նախ գրագիրը, որուն դիմեց, ըսաւ թէ հասցէն չէր գիտեր, բայց վերջապէս գտաւ և տուաւ.—Օպէր փողոց, թիւ 9։

Զորրորդ յարկն հասնելով, ձախ կողմի դուռը զարկաւ, ինչպէս պատուիրած էր գնացպանը։ Բայց այն դուռը չէր որ բացուեցաւ, այլ աջ կողմինը, և Պասօն, որ սպասելով հանդերձ մեքենաբար կ'դիտէր սանդուղին գորգը, գլուխը վերցուց տեսնելու համար թէ արդեօք չէր սխալած իր մտաբերումին մէջ։ Սենեկապատուհիի մը ճերմակ գլխարկը տեսաւ, յետոյ դուռը գոցուեցաւ իսկոյն։ Ապա ձախ կողմի դուռը բացուեցաւ և սեմին վրայ երեւցաւ նոյն ինքն Լէոն, որ Պասօնը տեսնելով, նահանջեց։— Անգադանապատհութիւն ըրի, տարցուց Պասօն։

=Ամենեւին։ Ներս եկէք, խնդրեմ։ Ընդհակառակն ուրախ եմ ձեզ տեսնելուս։ Նոր կրուեցանք հոս։

Պասօն, նետելով, չորս դին նայեցաւ, զարմանալով այս պարզ ու վայելչակերպ քարին վրայ, ուր ոչինչ կ'յայտնէր Բարայի պէս կնոջ մը ներկայութիւնը։—Սիրելի զաւակս, ըսաւ, կ'ներդրես, չէ՞, որ եկած չեմ միայն քու ձեռքդ սեղմելու համոյքին համար։ Այն համոյքը բուռն է, վասնզի ի բոլոր սրտէ կ'սիրեմ քեզ ինչպէս տղայ մը որուն ծնունդը տեսած եմ։ Սակայն հոս պիտի չգայի եթէ կարեւոր գործերու վրայ խօսելիք չունենայի։ Հիմա բաժնուեցայ քու ծնողքէդ և որովհետև, իմ գալէս քիչ առաջ ժագ եկած ծանուցած էր քու տեղ ավոխուելիդ, կրնայ երեւակայել թէ ինչ յուսահատական վիճակի մէջ էին ծնողքդ։

(Շար.) Թարգմ. ԹԻՐԱՔՐ ՇԻՐԱԿԱՑԻ

ՊԱՅՄԱՆՔ "ԲԻԶԱՆԴԻՈՆ„Ի

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆԵՒԻՆ 6 Մեէ
ՎԵՑԱՄՍԵԱԿ » 3 »
ՅԻՒԼՄՍԵԱԿ » 1 ½ »
ՁՐՈՒԵՑԻՆ ԴՆՈՂՆԵՐՈՒՆ 20 Ֆր.
ԶԱՄԲԱԿԱՆ ԲԱԺ.'' Բոպ լօֆալով 13 գրշ.
ԱՐՏԱՍՄԱՀՄԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ 26 Ֆր.
» ՎԵՑԱՄ. 18 ՅՒՒԼ. 9 Ֆր.
ԱՐՏԱՍԱՀ.''ՏԱՐԻ.'' հատ Բոպ-վ40Ֆր.
ԱՆԴԻ ԼԻՐԱ 119 գրշ. — 20 Ֆ.ՆՈՒ 94½ գրշ. — ՔՐԻՄԻՃ 55 գրշ.

Նայն պայմանք՝ Կ. Պոլսոյ եւ Գաւառի համար ԱՆՆՏԻՐ։ ՄԻՇՏ ԿԱՆԽԻՒ

Նամակ ի՛նչ կ'ընդունի՝ 20 հատ 1 գրշոյ
Բաժանորդ ի՛նչ կ'ընդունի՝ 20 գրշ ի հավել, և ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿՈՎ։

Հասցէի փոխման համար անհրաժեշտ է գրկել երեք գրշ., նամակի փոխով։

Բաժանորդ ձեռնարկ կ'ընդունի միայն սկսած տարեշրջանի 1 Յունուարէն, Ապրիլէն, Յուլիսէն և Հոկտեմբերէն։

Գումարը կամ բաժանորդագրութեան թղթակցութիւնները ուղղել հետևեալ հասցէով՝

Բերա, Շիշաւկ Հավայ, Ղալաթա Սէրայի պիտաց։

Բերա) Շիշաւկ Հավայ Գօն—Մարշէի պիտաց Թիւ 343 և 343 կրկին
Ղալաթա) Սինկէր Խան, Թիւնէլին կառ.
) Թրամվայի կայարանին պիտաց.
Սառայպազ) Սուլթան Համամ Թիւ 2.
) Սուլթան Գայրէթ Թրամվէյի ներատիներին պիտաց Թիւ 13.
Սկիւտար, Յաղի Գօյու, Թիւ 120.

Գեղեցիկ զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն դնելու է Ընկերութեան եղերդեական վարչատեղին կ'գտնուի Բերա, Շիշաւկ Հավայ, Թիւ 343 և 343 կրկին, Տիւզ Օպէռա Մարգիս Գէյի առաջ։

Ապահովագրութիւնք Ձեն ԴՈՐՀԱՆԻՐ։ Ձեզ ծանօթացնել ենք ԲԱՆԱՀԱՆ ՕՐՆ ՕՐԻՆ կ'ընդարձակ։

Հին Բիւրեղը ավելցնան ըլալ չեն ծախուիր։ Ձեղ ծանօթ Յաւելեալներ նա չեն պատրաստ։